

Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018

L'orientació, un repte de país

***MONTSERRAT OLIVERAS,
JOSEP LLUÍS SEGÚ
I SÍLVIA AMBLÀS
(AUTORS)***

***JORDI RIERA
(DIRECTOR)***

3 L'orientació, un repte de país

Montserrat Oliveras, Josep Lluís Segú
i Sílvia Amblàs

PER QUÈ L'ORIENTACIÓ HA DE SER A L'AGENDA POLÍTICA?

En la societat actual —globalitzada, complexa i incerta,¹ en la qual els models preestablerts de generacions anteriors estan desapareixent— els itineraris formatius i les oportunitats professionals estan en procés de mutació permanent. El canvi social, la transformació digital dels sectors econòmics i la reformulació dels sistemes determinen que els ciutadans estiguin més necessitats que mai d'acompanyament en la construcció del seu projecte de vida i professional i en la gestió de la seva carrera. Especialment en el món educatiu, cal facilitar que tot l'alumnat aconseguixi ser autònom en les seves decisions i disposi de les eines per assolir l'èxit. Això representa un repte extraordinari per a l'orientació acadèmica i professional i un compromís amb un gran impacte per al conjunt del país.

Per esmentar només algunes dades, a Catalunya actualment tenim:

- Un 17,1% d'abandonament escolar prematur (Idescat, 2017).²

.....

1. Conceptes entorn de les transformacions de la societat actual a bastament tractats per referents de la sociologia com Zygmunt Bauman (*Liquid Modernity*, 2000) i Ulrich Beck (*Risk Society: Towards a New Modernity*, 1992).

2. Objectiu UE-28 (10%); objectiu Espanya (15%).

- Entorn d'un 35% d'abandonament en els ensenyaments universitaris (als graus, el 26,2% abandonen i l'11,6% canvien de carrera, segons dades del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2015-2016).
- Una taxa d'atur del 26,3% entre els joves de 16 a 24 anys —això equival a 135.400 joves (Idescat, 3r trimestre del 2018).
- Un mercat de treball amb un biaix de gènere clar que aboca les dones, més preparades i qualificades que els homes, a una menor participació al mercat laboral, amb una menor qualitat de l'ocupació i nivell retributiu (Observatori Dona, Empresa i Economia de la Cambra de Comerç de Barcelona, 2017).

El ventall d'oferta d'opcions formatives, la ràpida evolució del mercat de treball i la prolongació de la vida activa són tres elements de context que impacten en l'actualització de les competències assolides i en la incorporació de les noves. Així, el coneixement i l'adaptació de les competències transversals, especialment les relacionades amb l'aprendre a aprendre i l'adaptació als canvis, a més de les específiques per a la gestió de la carrera professional seran clau per aconseguir identificar, aprofitar i crear les oportunitats en un mercat de treball en metamorfosi constant. En aquest marc, les competències esdevenen un nexa d'unió entre el món de l'educació i el del treball (Sigelman, 2017).

Per als escolars, la manca de perspectiva condiona la presa de decisions i dificulta el procés de construcció del seu projecte de vida i professional. Però no només això. Hi ha molts altres factors que poden condicionar la tria que fa l'alumnat. Si l'alumnat els identifica podrà neutralitzar-ne l'efecte. Ens referim a diferents condicionants com els familiars, psicològics o personals (gènere, edat, capacitats físiques, etc.), els socials (modes, estudis i professions properes, etc.), els econòmics (durada dels estudis, beques, etc.) i els educatius (percepció de dificultat, condicions d'accés, rendiment acadèmic, hàbits d'estudi, etc.) i a aquests condicionants també hi podem afegir les

barreres estructurals que incideixen en l'ocupabilitat dels joves com els estereotips i la discriminació per raons diverses (ètnia, religió, orientació de gènere, etc.).³

L'orientació en les transicions dins i fora del sistema educatiu i, posteriorment, en el sistema laboral, resulta cada cop més imprescindible per afrontar i superar els canvis que comporten. De fet, el desenvolupament de la carrera és un procés d'aprenentatge en si mateix. Si es treballa de forma continuada durant tota la vida, si es planifica i s'introdueix des de la infantesa, en la joventut i l'adulthood pot donar millors resultats individuals i socials al país.⁴

A l'escola l'alumnat ha d'adquirir la informació, les competències i les vivències significatives necessàries per anar construint el seu projecte de vida. Els joves hauran d'afrontar reptes que plantegen un nombre creixent d'opcions, formats, metodologies que conformen l'oferta formativa. Es tracta de desafiaments que requereixen l'avaluació d'itineraris, la gestió d'expectatives, el disseny d'estratègies, la identificació d'oportunitats i que, a més, impliquen prendre decisions. En aquest sentit, doncs, l'orientació ha de preparar els joves per adquirir les competències necessàries per buscar informació, processar-la, discriminar-la i poder prendre una decisió fonamentada, tranquil·la i meditada.

Caldrà, doncs, intensificar i coordinar l'orientació acadèmica i professional als centres educatius. Ara mateix la tasca l'assumeixen bàsicament els tutors i tutores i el professorat, sense una formació específica,

.....
3. Martínez, M. (dir.) i IFIHP, EDUCAWEB i DEP Institut (2015). *Impacte de l'orientació professional de joves en el desenvolupament de competències per a l'accés i la transformació del mercat laboral (projecte Recercaixa)*. Mostra: 481 centres d'educació secundària, obligatòria i postobligatòria, i centres de formació de persones adultes de Catalunya. Treball de camp: abril-desembre 2014.

4. Sobre aquesta qüestió vegeu el capítol 4 d'aquest volum, «Transicions a l'educació secundària postobligatòria a Catalunya: reptes, tensions i contradiccions», d'Aina Tarabini i Judith Jacovkis.

sense una dedicació horària determinada ni una presència específica en el currículum. La figura de l'orientador a l'escola es dilueix en tasques d'atenció a l'alumnat amb dificultats en l'aprenentatge i de suport als docents. Actualment, l'orientació acadèmica i professional, que a l'escola hauria de tenir els objectius d'incloure, fer participar, retenir, maximitzar l'aprofitament per assolir progressions i garantir transicions exitoses de l'alumnat (John McCarthy, 2018) queda habitualment reduïda a intervencions puntuals al final de l'ESO i/o del batxillerat.

Europa ens diu que l'orientació és un bé públic que hauria de ser d'accés universal

Ja des de la Carta Social Europea el 1961 (revisada el 1996) els governs europeus acordaven que «tota persona té dret a mitjans apropiats d'orientació professional, que l'ajudin a escollir una professió conforme a les seves aptituds personals i als seus interessos». Ara això ja sona caduc, la feina de l'orientació ha esdevingut més complexa i profunda.

De fet, a aquesta Carta Social Europea l'han succeït un munt de resolucions, conclusions i comunicats del Consell de Ministres europeu, recomanacions del Parlament i del Consell Europeu... tots ells reconeixent la importància de l'orientació al llarg de la vida.

També els interlocutors socials europeus i les institucions com la OCDE i el Banc Mundial juntament amb la Comissió Europea i les seves agències del CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) i l'ETF (European Training Foundation) han realitzat informes i revisions internacionals de les polítiques per a l'orientació professional.

I és que l'orientació és a l'agenda política de molts països del món; des d'una versió actualitzada, i que dona resposta a un món canviant, impactat pels efectes de la globalització, la tecnologia i la demografia, entre altres.

En el context europeu l'orientació es concep, en els àmbits polític i social, com un element clau a l'hora d'assolir els reptes principals plantejats a l'Estratègia Europa 2020 en educació i formació per tal de disminuir l'abandonament escolar prematur; fomentar la participació de la població en processos de formació, qualificació i actualització professional per a l'aprenentatge durant tota la vida; i millorar-ne l'ocupabilitat, actual i futura.

En aquest sentit, en el marc de l'Estratègia Europa 2020, les *Conclusions del Consell sobre el paper de l'educació i de la formació en l'aplicació de l'Estratègia Europa 2020* (Consell de la Unió Europea, 2011). Subscriuen, entre altres recomanacions, que s'han de fer progressos per millorar la determinació de les necessitats en matèria de formació; incrementar l'adequació de l'educació i la formació al mercat laboral; facilitar l'accés a les possibilitats de formació permanent i d'orientació; i garantir una transició harmoniosa entre el món de l'educació, la formació i l'ocupació.

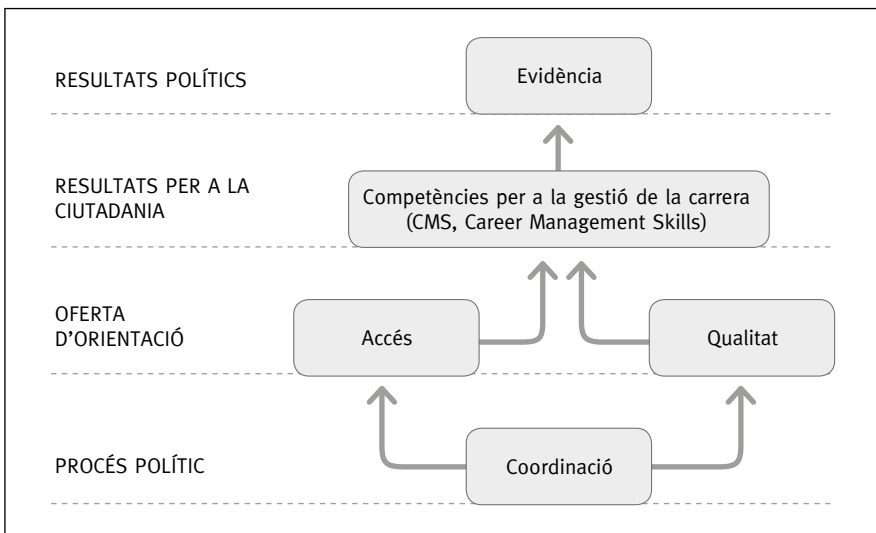
Per això, s'assenyala que cal una col·laboració i una associació més estretes entre els serveis públics i els proveïdors d'educació i formació i ocupadors a escala nacional, regional i local. I, alhora, també es destaca la importància, a efectes de la millora de l'aptitud per a l'ocupació, de garantir la transició cap a sistemes de qualificació basats en els resultats de l'aprenentatge i cap a una major validació de les destreses i competències adquirides en contextos formals, no-formals i informals.

L'orientació es defineix com un **conjunt d'activitats que permeten a les persones de qualsevol edat, en qualsevol moment de la seva vida, identificar les seves competències, capacitats i interessos, per tal de prendre decisions relatives a la seva educació, formació i ocupació, i així gestionar activament el seu projecte de vida personal i professional** (Consell de la Unió Europea, 2004).

L'orientació (Consell de la Unió Europea, 2008) inclou activitats individuals o col·lectives d'informació, de consultes, d'avaluació de competències, d'acompanyament i aprenentatge de les competències necessàries per a la presa de decisions i la gestió de la carrera.⁵

Per fer seguiment dels objectius recollits a les resolucions europees (2004 i 2008) institucions com l'European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN) han proposat un model de treball i seguiment basat en grans prioritats (figura 1): la cooperació i la coordinació, l'accés als programes i serveis, la qualitat del sistema, l'adquisició de competències per a la gestió de la carrera i l'obtenció d'evidències sobre l'impacte.

Figura 1.
Relació de paquets de treball de l'ELGPN

Font: European Lifelong Guidance Policies: Summative Report 2007-2015.

5. Es pot consultar en línia el glossari de temes associats a aquesta definició i a la pràctica orientadora proposat per la Xarxa europea pel desenvolupament de les polítiques d'orientació (ELGPN, 2014a): <http://www.elgpn.eu/glossary>

Des d'aquesta òptica, la capacitat de la ciutadania a través de l'adquisició de les competències necessàries per a la gestió del seu projecte de vida personal i professional és una tasca primordial per a la qual és necessari disposar d'uns sistemes d'orientació ben coordinats entre les diverses institucions que hi treballen, amb una oferta de fàcil accés i de bona qualitat. En els apartats següents aportem algunes reflexions i aportacions respecte d'aquests àmbits.

La cooperació i coordinació dels sistemes d'orientació

A partir dels primers documents i recomanacions de la Unió Europea, i després de diferents anàlisis, es van detectar una sèrie de problemàtiques comunes al voltant dels sistemes d'orientació. Una de les més evidents era el repte de coordinar i donar coherència a aquest bé públic que és l'orientació.

Per afrontar aquest repte, la CEDEFOP va redactar un document l'any 2008 on recomanava la creació de fòrums d'orientació en els diferents estats i regions/països d'Europa, amb l'objectiu de reunir tots els actors i agents implicats en matèria d'orientació, no només acadèmica sinó també laboral i professional. Els objectius d'aquests fòrums són principalment quatre:

- a) Fomentar el diàleg: el fòrum com una plataforma on els agents i els actors es reuneixen per intercanviar informació i punts de vista; el resultat esperat és la creació d'un coneixement compartit i la voluntat de coordinar les activitats.
- b) Ser consultius: actuant com a òrgan assessor de les diverses administracions a l'hora de dissenyar iniciatives i polítiques.
- c) Promoure iniciatives i polítiques: el fòrum actua de manera propositiva, fomentant l'orientació al llarg de la vida com a bé comú i universal, i planteja propostes i polítiques per desenvolupar-la.

- d) Desenvolupar sistemes: un espai on dissenyar accions concretes i específiques a fi de garantir un servei d'orientació d'abast universal com, per exemple, eines d'informació i d'orientació adreçades als diferents col·lectius, sistemes de control de qualitat, descripció del perfil competencial dels professionals de l'orientació, definició de programes de formació específics per a les diverses tipologies d'orientadors, etc.

A Europa les iniciatives per promoure la cooperació i coordinació dels sistemes d'orientació han estat ben diverses; l'ELGPN presenta en les seves publicacions (<http://www.elgpn.eu/>)⁶ un ventall ampli de recomanacions i pràctiques de referència entorn d'aquesta prioritat.

En aquest sentit, com a pràctica de referència en aquest àmbit, no volem deixar de destacar, per rellevant i propera, la feina feta en el marc del projecte Guiding Cities (<http://www.guidingcities.eu/ca/>). Una iniciativa cofinançada pel programa Erasmus, liderada per DEP Institut, amb l'Àrea de Cultura, Educació i Esports de la Diputació de Barcelona com a *partenaire* estratègic, i que ha col·laborat amb vuit organitzacions, tant de l'àmbit públic com privat, de quatre països europeus: Espanya, Itàlia, Romania i Grècia.

El projecte ha tingut com a objectiu principal promoure la col·laboració entre els diferents agents implicats en l'àmbit de l'educació i l'orientació per tal de millorar la planificació estratègica dels recursos i serveis, i incorpora:

- L'anàlisi de les accions orientadores dutes a terme en aquests quatre països.
- El recull de pràctiques de referència en els terrenys nacional i internacional (figura 2).

.....
6. El 2018 CEDEFOP ha proposat incorporar el projecte Guiding Cities com a pràctica de referència per a la prevenció de l'abandonament escolar. Vegeu: <http://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/resources>

- El desenvolupament d'un model de Ciutat Orientadora (figura 2) i una llista de control que estableix les possibles accions, agents i necessitats d'una comunitat en relació amb l'orientació i l'aprenentatge al llarg de la vida.
- El pilotatge del model a través dels diferents *partenaires*.

Figura 2.
Projecte Guiding cities

El projecte té com a finalitat **compartir coneixement i facilitar eines** als múltiples agents implicats per tal de contribuir a millorar els diferents nivells **d'intervenció en matèria d'orientació i maximitzar-ne l'impacte**.

Cercador de bones pràctiques

<http://www.guidingcities.eu/ca/>

Home > Pràctiques de referència

Guiding Cities

Una associació Erasmus + estratègica amb l'objectiu de millorar els serveis d'orientació dels municipis i les comunitats amb les eines d'avaluació comparativa i de planificació estratègica.

Subscriu-te a la nostra Newsletter

Email *

Recent Posts

- Resultats de la conferència "Ciutats Orientadores: millorant conjuntament els serveis d'orientació"
- Un nou impacte està disponible
- Conferència final de Guiding Cities a Barcelona - dia 1 / 19

Search practices

Title & Description of the target group:

Country: Type of provider:

Area of implementation: Target group:

Language: Parameters on which the practice is applicable:

Best practices

Title & Description	Country	Target	Language
I plan my future (Planificació d'èxit futur) The recipients are the 30-year ESO students who are grouped into three video groups: two groups preferably oriented towards the Bachelor or Intermediate Vocational Training and one oriented towards Vocational Training, that is to say Vocational Training or Intermediate Vocational Training.	Spain	students	Català
Guàrdians en actiu: orientació, acompanyament i la realització de estudis El voluntariat a l'orientació Our proposal addresses the needs of ESO and Bachillerat students who, aged between 12 and 16 years old, will especially boys and girls who are completing a phase 100-hour ESO (1st 10 years old) or 1st year Bachillerat (11th years old), in those who due to various difficulties are at risk of dropping out from any of their studies that are offered, whether obligatory or not.	Spain	students	Català

Paràmetres del model guiding cities

<http://www.guidingcities.eu/best-practices-cat>

Governança i coordinació

Accessibilitat i coneixement dels serveis

Metodologies de prestació

Mesures per a la promoció de l'orientació i l'aprenentatge al llarg de la vida

Apoderament en els processos de decisió i desenvolupament personal

Competències i habilitats dels professionals

Marc comú i normes de qualitat

Avaluació de l'acompliment i eficàcia

A Catalunya també són diverses les iniciatives impulsades en favor de la cooperació i la coordinació dels diferents agents orientadors, gairebé sempre promogudes en el terreny municipal i/o supramunicipal: orientació des del territori, pel territori.

Només per mencionar-ne alguns exemples:⁷ Badia del Vallès (Programa TET – Transició Escola-Treball i Dispositiu d'orientació l'Eina), Barcelona (Projecte de Vida Professional), Cornellà de Llobregat (Jornada APROPA, Reconnecta't), La Garriga (PROJECTE ACADA), Granollers (Sistema d'Orientació de Granollers), Premià de Dalt (Joves.TET), Sabadell (Co-neixement d'Oficis, Posa-t'hi), Sant Quirze del Vallès (Full de Ruta), Sant Vicenç dels Horts (Projecte Aprenents – Dispositiu TET), i també el Consell Comarcal del Vallès Oriental (Fira Guia't), la Diputació de Barcelona (La Maleta de les Famílies) i el Consorci d'Educació de Barcelona (Servei d'Orientació Pla Jove).

Val a dir que arran d'aquest projecte europeu, des del 2016, els Premis d'Orientació Acadèmica i Professional d'Educaweb (www.educaweb.cat/premis/) han incorporat la Menció Ciutat Orientadora, un guardó que premia ciutats amb projectes d'orientació acadèmica i professional que aposten per adoptar una perspectiva integral en l'abordatge de l'orientació i que té el suport de l'Àrea de Cultura, Educació i Esports de la Diputació de Barcelona.

El 2016 es va premiar el Dispositiu d'orientació l'Eina, de l'Ajuntament de Badia del Vallès (taula 1). El projecte engloba un pla d'acció d'orientació acadèmica i professional, que pretén reduir l'abandonament escolar prematur d'aquells joves que cursen l'educació secundària obligatòria.

.....
7. Al web del projecte Guiding Cities (<http://www.guidingcities.eu/ca/>) es pot consultar el detall dels projectes promoguts per aquestes institucions.

Taula 1.
L'Eina (Badia del Vallès)

Ciutat	Badia del Vallès
País	Catalunya
Pràctica de referència	L'Eina, dispositiu d'orientació

Context
<p>La UE ha marcat com a objectiu reduir l'abandonament escolar primerenc fins al 10% l'any 2020. En el cas de Badia, al voltant del 45% de l'alumnat de secundària repeteix, almenys en una ocasió durant la seva escolarització, secundària; i el nombre d'alumnat no acreditat voreja el 40%. Aquesta dada no millora en analitzar els resultats obtinguts en l'etapa postobligatòria: hi ha un nombre elevat de joves que l'abandonen de forma prematura.</p> <p>Com a estratègia d'actuació cal promoure els itineraris formatius a curt, mitjà i llarg termini per afavorir l'augment del nombre de joves amb una formació postobligatòria, i un treball sobre les competències que porten a desenvolupar trajectòries formatives d'èxit (heus aquí la importància dels processos d'orientació i acompanyament). La prioritat de l'Ajuntament ha de ser garantir no tan sols el dret a l'escolarització sinó també el dret a l'educació i a l'èxit educatiu. Al nostre municipi s'està treballant en aquesta línia des de l'any 2006.</p>
Objectius
<ul style="list-style-type: none"> – Afavorir la creació de projectes de vida. – Promoure itineraris formatius a curt, mitjà i llarg termini. – Afavorir l'augment del nombre de joves amb formació postobligatòria. – Treballar sobre les competències que duen a trajectòries d'èxit.
Col·lectius implicats
<ul style="list-style-type: none"> – Estudiants: a partir dels 12 anys. – ESL: el jovent que ha deixat la seva formació. – Famílies. – Docents: tutors/es dels centres educatius com a agents orientadors. – Entitats del municipi que acullen joves en pràctiques i altres.

Activitats

- Suport educatiu: els joves com a eix principal de totes les activitats, amb el suport, en tot moment, de professionals que canalitzaran els seus interessos i motivacions.
- Activitats individuals i grupals en funció de l'àrea i l'objectiu.
- Treball coordinat entre els diferents agents educatius del municipi.

Activitats específiques:

- Observatori de seguiment dels resultats educatius del municipi: anàlisi longitudinal dels resultats de la població escolaritzada a Badia.
- Servei Eina: suport individual per crear un projecte de vida. També per als joves inscrits en el programa Garantia Juvenil.
- Tallers d'orientació adreçats a tots els estudiants en el seu tercer i quart curs d'educació secundària obligatòria (ESO), dirigits per tècnics municipals i professors.
- Activitats d'orientació i seguiment en els programes d'entrenament i d'inserció (PFI) i centres de formació d'adults (CFA).
- Projectes complementaris específics (per a la creació de projectes de vida):
 - FYEVB: un projecte que té com a objectiu donar suport i millorar les habilitats socials, personals i emocionals dels estudiants en el segon curs d'ESO.
 - Atenció, servei d'aprenentatge (APS) i emprenedoria, orientació i suport a les famílies.
 - @ppor; projecte de millora de les habilitats socioocupacionals dels estudiants en el seu tercer i quart curs d'ESO.
 - Altres activitats: visites a empreses, tallers d'habilitats professionals, experiència laboral a l'empresa, tallers d'orientació.

Enllaços de referència

<https://es-la.facebook.com/pages/category/Education/EINA-orientació-formativa-a-Badia-506023666154665/>

<http://educabadia.cat>

<https://peebadia.wordpress.com>

El 2017 el reconeixement va ser per a l'Ajuntament de Sabadell (taula 2) per l'esforç, la persistència i la xarxa de col·laboració establerta per construir una estructura coherent; la diversitat d'accions i fórmules d'orientació dirigides al conjunt de la ciutadania de forma participativa, i el foment de la col·laboració i el treball conjunt entre els diferents serveis municipals.

Taula 2.
Sabadell Ciutat Orientadora

Ciutat	Sabadell
País	Catalunya
Pràctica de referència	Sabadell Ciutat Orientadora

Context
<p>Els nous factors latents que es troben a la ciutat de Sabadell, com el fracàs escolar, la baixa escolar o l'arribada dels nousvinguts, revelen noves necessitats. En aquest sentit, l'Ajuntament de Sabadell sota el primer eix del seu Pla estratègic (Pla de Mandat 2016-2020) promou l'educació per a tots i per a l'aprenentatge permanent. I en el Pla d'acció del 2017 s'inclou la definició del model de ciutat orientadora (Pla d'acció municipal 2017). A més, la ciutat va elaborar una estratègia per a l'equitat i l'èxit educatiu (Pla per a l'equitat i l'èxit educatiu 2017-2027).</p> <p>D'acord amb aquests plans estratègics, la ciutat promou l'enfortiment d'una estratègia integrada per a una ciutat orientadora amb la marca Sabadell Orienta (Sabadell Guides), que assegura la coordinació entre tots els serveis municipals que proporcionen serveis i recursos d'orientació (com educació, joventut, desenvolupament econòmic i serveis socials) i integra tots els altres actors de la ciutat.</p> <p>En particular, es ressalta la cooperació amb la Universitat Autònoma de Barcelona —amb el Grup EMIGRA— en l'elaboració d'un estudi sobre l'abandonament escolar prematur (ESL) a Sabadell, que va tenir la participació de tots els centres de secundària de la ciutat (públics i privats) i té com a objectiu definir un pla d'acció de la ciutat per donar suport als serveis d'orientació i reduir l'ESL.</p> <p>A més, la ciutat està actualment en un procés avançat en l'elaboració d'un mapa d'actors, serveis i recursos d'orientació. Aquest procés ha generat un espai de coordinació entre els diferents agents orientadors, ha ajudat a identificar i posar en valor els serveis d'orientació i ha contribuït a identificar les necessitats de la ciutadania.</p>

<p>Des de l'Ajuntament de Sabadell s'ha promogut la creació del Consell de la Formació Professional del Vallès Sud, que té un grup de treball d'orientació. Els membres són 14 ajuntaments de la zona del Vallès Sud i altres 8 grups d'interès, com la cambra de comerç, les associacions empresarials i els sindicats.</p>
Objectius
<p>Els eixos estratègics de l'Ajuntament de Sabadell, tal com esmenten en els seus plans estratègics, persegueixen els objectius següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Assegurar l'educació per a tothom i promoure l'aprenentatge permanent. - Assegurar un treball de qualitat. - Promoure l'equitat educativa i l'èxit. <p>En aquest marc, hi ha l'objectiu estratègic de definir un model de ciutat orientadora, tal com s'especifica en el pla d'acció de la ciutat per al 2017.</p>
Col·lectius implicats
<p>Tota la ciutadania i agents orientadors.</p>
Activitats
<p>Les accions desenvolupades es basen en una diversitat de mètodes, des de les sessions individuals fins a grupals, per tal de cobrir l'àmplia gamma de perfils i necessitats de la ciutadania.</p> <p>Les accions/activitats d'orientació més rellevants són les següents (entre parèntesis els actors que proporcionen l'acció):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Posa-t'hi (Ajuntament-Servei d'educació). 2. Fira Apropa't a l'FP. Fira d'orientació sobre la formació professional (Ajuntament, escoles, centres d'ensenyament professional, empreses). 3. Campus Ítaca (Ajuntament-Servei d'educació i Universitat de la UAB). 4. Maleta de les famílies (Ajuntament-Serveis d'educació, instituts de secundària i Diputació de Barcelona). 5. Accions orientatives promogudes pel Servei de promoció econòmica de l'Ajuntament (en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, empreses, centres educatius...): <ul style="list-style-type: none"> - Garantia Juvenil (iniciatives de Garantia Juvenil dirigides als joves de 29 anys que han abandonat els estudis i no estan treballant). - Coneixement d'oficis (també enllaç a la base de dades de bones pràctiques de Guiding Cities) - Coneixement de les professions: dona suport

a joves sense motivació (en l'últim curs de secundària) que corren el risc de deixar-los i els ofereix la possibilitat d'obtenir experiència pràctica de diferents professions, per guiar els seus camins personals.

- Altres: Casa d'oficis / Coneguem el mercat laboral / programes de formació i inserció, PFI (Formació i Integració) / sensibilització empresarial / Fem ocupació per a joves (treball per a joves).
 - Orientació laboral / Orienta + 30 / Coaching a + 45 / Feinateca.
 - Projectes d'integració laboral i recursos formatius i laborals.
6. Accions orientatives desenvolupades des del Centre Juvenil-Espai per a Joves de l'Ajuntament (Sabadell Atenció Jove, SAJ).
 7. Projecte sobre l'abandonament de les primeres escoles a Sabadell: identificació de les necessitats d'estudiants de secundària i pla d'acció d'actuacions orientatives. Participació de l'Ajuntament-Servei d'educació, grup EMIGRA de la UAB (a través d'un projecte europeu RESL) i la Diputació de Barcelona.
 8. Programa Ciutat i Escola, que inclou tots els serveis educatius que la ciutat ofereix als col·legis per garantir una educació de qualitat. Inclou una secció d'orientació.

Enllaços de referència

- <http://www.sabadell.cat/ca/lajuntament>
- Pla de Mandat 2017:
<http://web.sabadell.cat/plademandat>
- Pla per l'Equitat i l'èxit educatiu 2017-2027:
<http://www.sabadell.cat/images/salaprensa/documents/Pla.pdf>
- Sabadell Orienta (<http://sabadell.cat/ca/noticies-educaci>)
 - Fira Apropa't a la FP: <http://www.sabadell.cat/es/533-educacio/orientacio-formativa-i-laboral/64105-apropa-t-a-l-fp-sabadell-orienta>
 - Posa-t'hi: <http://www.sabadell.cat/ca/noticies-educaci/posa-t-hi>
 - Campus Ítaca: <https://www.uab.cat/web/campus-itaca-1345719639530.html>
- Serveis d'Orientació laboral: per a joves, per a totes les persones i per a persones amb diversitat funcional: <http://www.sabadelltreball.cat/serveis-a-les-persones>
- Coneixement d'oficis: <http://www.sabadelltreball.cat/coneixement-d-oficis>
- Sabadell Atenció Jove (SAJ): <http://web.sabadell.cat/joves>
- Programa ciutat i escola: <http://www.sabadell.cat/ca/ciutat-i-escola>
- RESL. EU project (<https://www.uantwerpen.be/en/projects/resl-eu/about-resl-eu/>) i EMIGRA UAB (<http://grupsderecerca.uab.cat/emigra/>)

El 2018, la ciutat premiada ha estat Göteborg (Suècia) (taula 3) pel seu projecte Syvonline, per l'esforç, la persistència i la xarxa de col·laboració establerta per construir una finestra única municipal d'accés a serveis d'orientació per al conjunt de la ciutadania.

Taula 3. Centre d'Orientació Acadèmica i Professional (Göteborg)

Ciutat	Göteborg
País	Suècia
Pràctica de referència	Centre d'Orientació Acadèmica i Professional (finestra única d'accés universal als serveis d'orientació)

Context
<p>La ciutat de Göteborg té diversos serveis d'orientació adreçats a la ciutadania i dona suport i promou clarament els serveis d'orientació i l'accés a aquests serveis. Tenen el Centre d'Orientació Professional més gran de Suècia amb una metodologia de finestra única amb serveis específics per a joves.</p> <p>La ciutat també col·labora amb empreses i organitzacions locals per involucrar i reingressar els joves de les perifèries, amb l'objectiu de garantir l'ocupació o altres estudis i formació professional.</p> <p>La varietat de programes, iniciatives i serveis té un àmbit comú de cooperació: entre departaments, professionals o institucions del sector públic i privat. L'organització i les xarxes que hi ha darrere d'aquestes activitats específiques d'orientació acadèmica i professional exemplifiquen els serveis diversos i col·laboratius necessaris per respondre a les necessitats canviants dels ciutadans i ser una ciutat orientadora.</p> <p>El Centre d'Orientació Acadèmica i Professional de la ciutat de Göteborg, fundat el 2003, és un centre d'atenció única per a l'orientació educativa i professional i actualment té uns 100 treballadors.</p>
Objectius
<ul style="list-style-type: none"> - Crear una finestra única de serveis d'orientació acadèmica i professional. - Donar serveis d'orientació acadèmica i professional a joves, famílies i recursos per als professionals de l'educació. - Fomentar un accés universal als serveis d'orientació amb un Centre d'Orientació de finestra única i també un portal en línia amb informació tant nacional com local.

Col·lectius implicats
<p>El Centre d'Orientació Professional se centra en joves i adults joves. Els usuaris són estudiants que assisteixen a escoles de secundària, principalment del grup d'edat entre 12 i 20 anys.</p>
Activitats
<p>De les activitats específiques d'orientació acadèmica i professional, en destaquem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Servei d'orientació professional per a joves de 13 a 20 anys. Hi ha un ampli treball en equip per part dels professionals del servei d'orientació per atendre millor les necessitats dels usuaris. Tots els professionals d'orientació tenen un grau rellevant/específic en orientació professional. Tots els estudiants tenen dret a rebre assessorament i orientació i aquest servei específicament els permet iniciar-los, quan sigui necessari. – «Angeredsgymnasiet»: un programa de l'Ajuntament de Göteborg que ofereix programes i cursos destinats a preparar estudiants per al món laboral o per accedir a un programa nacional d'educació i formació professional. A més de l'escola física, té una escola en línia que permet als estudiants amb problemes de salut i psicosocials trobar un camí de tornada als entorns d'aprenentatge. Hi ha criteris de selecció estrictes. Els professors ofereixen conferències en línia a través de Skype / plataformes d'aprenentatge / etc. i el programa té una taxa d'èxit alta. – El programa «Angeredsgymnasiet» també té accions específiques dirigides als immigrants i als que tenen necessitats de suport lingüístic. Els professors treballen en equips amb un suec com a segon professor d'idiomes per donar suport a cada equip. S'ofereix orientació a tots els estudiants amb molt suport i atenció. L'escola també té un programa específic per a estudiants amb discapacitat. – Projecte Plug-in + Vision Zero: aquest programa implica una cooperació estreta entre el municipi, directores, professors i estudiants amb risc d'abandonament prematur.
Enllaços de referència
<ul style="list-style-type: none"> – Syvonline: https://www.syvonline.se/ – Syvonline Case-Study Description from CEDEFOP: http://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/resources-guidance/handbook-transferability/case-studies/syvonline-education-centre – Summary of CEDEFOP visit related to Retaining young people in education and training: http://www.cedefop.europa.eu/studyvisits/assets/upload/documentation/SV_Group_reports/233_SE_GroupReport_April13.pdf – Website of Angeredsgymnasiet: https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/angeredsgymnasiet!/ut/p/z1/o4_Sj9CPykssyoxPLMnMzovMAfIjo8ziTYzcDQy9TAy9_U2dzQwcQ_28THx8AgwtDMz1C7ldFQG7qfPg/

Sens dubte, basant-se en les experiències, les ciutats tenen el potencial per esdevenir motor, en els camps polític i social, perquè en els estats europeus l'orientació sigui un eix estratègic de país. Parlem de ciutats que aconseguixin:

- Consolidar un model d'orientació acadèmica i professional, entès com a sistema integrat d'informació i orientació que enxarxi els serveis públics i privats, identificant i posant en valor les pràctiques de referència existents en el territori.
- Apoderar la ciutadania en un major grau d'autonomia per a la construcció del seu projecte de vida i professional, per orientar els seus aprenentatges i maximitzar-ne les oportunitats.
- Fer realitat l'orientació al llarg de la vida, tenint en compte les edats, les transicions i els canvis formatius i laborals, les barres estructurals, les etapes i seqüències de la trajectòria vital de cada persona.

L'accés i la qualitat dels serveis i programes, clau per garantir l'equitat

L'accés als programes i serveis d'orientació és un aspecte clau per garantir l'equitat del sistema. Per això, entre altres, l'informe de l'ELGPN (2015) segueix insistint en la necessitat d'incidir en la complementarietat de l'oferta de serveis i programes (diversitat d'agents, de canals...); en el desenvolupament de serveis integrats adreçats a tota la ciutadania; i en la personalització del servei en funció de les necessitats.

Segons dades de l'Eurobaròmetre de la Comissió Europea (*Special Eurobarometer 417*, 2014) en el conjunt de països de la UE-28 el 24% de la població de 15 o més anys ha utilitzat un servei d'orientació en algun moment (per sobre del 30% en el cas de la població més jove), mentre que el 45% assenyalava no haver-ho fet per manca d'accés als serveis, xifra que augmenta a un 52% en el cas d'Espanya (taula 4 i gràfic 1).

Taula 4.

Ús dels serveis d'orientació EU-28 segons edat, situació laboral i nivell d'estudis (en percentatge)

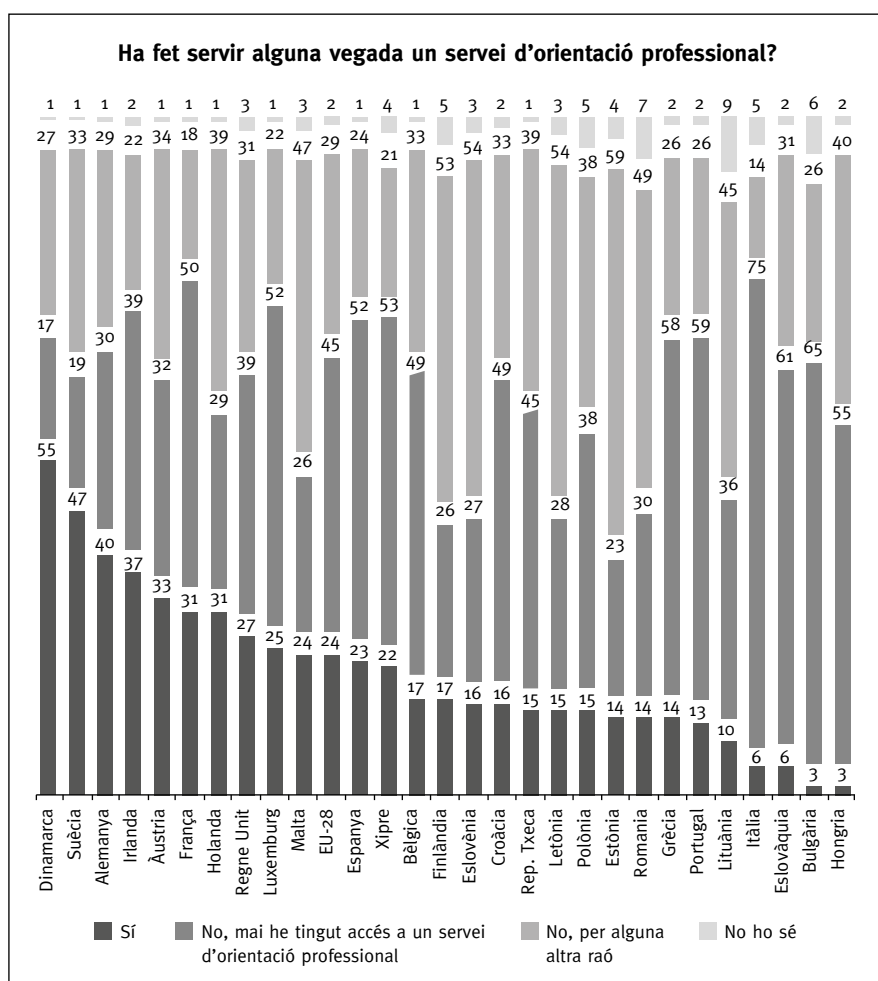
	Sí	No, mai he tingut accés a un servei	No, per alguna altra raó	No ho sé	Total «No»
EU-28	24	45	29	2	74
Edat					
15-24	36	35	26	3	61
25-39	31	38	30	1	68
40-54	27	44	27	2	71
55+	12	55	30	3	85
Categoria socioprofessional					
Autoempleats	19	47	32	2	79
Directius	34	33	32	1	65
Altres feines d'oficina	29	43	26	2	69
Treballadors manuals	27	44	27	2	71
Feines domèstiques	16	54	26	4	80
Aturats	33	41	24	2	65
Jubilats	11	56	30	3	86
Estudiants	37	34	27	2	61
Nivell d'educació					
Secundària, primer cicle	19	53	25	3	78
Secundària superior, educació general	17	54	26	3	80
Secundària superior, formació professional	26	42	29	3	71
Estudis superiors, no universitaris	30	36	32	2	68
Estudis universitaris	33	33	33	1	66
Cap dels anteriors	9	64	23	4	87

Font: *Special Eurobarometer 417* de la Comissió Europea, 2014

A Catalunya, les dades d'accés pel que fa al grup de joves són similars a les del conjunt de la UE-28: segons dades de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya (2017), el 37% dels joves ha utilitzat algun servei d'orientació acadèmica (el que equival a 198.800 joves) i el 23,2% ha rebut orientació laboral municipal (186.700 participants) (taula 5 i taula 6).

Gràfic 1.

Ús dels serveis d'orientació EU-28 segons el país

Font: *Special Eurobarometer 417* de la Comissió Europea, 2014.

Taula 5.**Ús dels serveis d'orientació acadèmica públics segons sexe, grup d'edat i àmbit territorial**

Ha rebut o ha fet servir algun servei o ajut públic en l'àmbit dels estudis entre la població de 15 a 34 anys. Per sexe, grup d'edat i àmbit territorial. Catalunya, 2017. Multiresposta. Percentatge

	Servei o ajut			
	Orientació acadèmica	Beca estudis no universitaris	Beca estudis universitaris	Erasmus
Sexe				
Home	42,0	38,7	29,2	12,6
Dona	32,5	39,6	43,5	15,7
Grup d'edat				
De 15 a 19 anys	61,8	44,7	9,3	1,5
De 20 a 24 anys	30,1	42,2	42,6	14,7
De 25 a 29 anys	29,1	36,4	51,5	17,7
De 30 a 34 anys	26,7	30,0	42,9	25,8
Àmbit territorial				
Metropolità	38,7	37,5	36,0	14,8
Comarques gironines	42,3	33,1	36,9	14,7
Camp de Tarragona	30,1	46,0	40,0	12,1
Terres de l'Ebre	22,6	67,2	32,9	5,4
Ponent i Alt Pirineu i Aran	21,1	44,7	45,4	17,5
Comarques centrals	28,0	44,1	38,7	11,2
Penedès	47,6	38,7	33,1	13,2
Total	37,0	9,2	36,8	14,2

Nota: Tots els percentatges estan calculats sobre la base de població que ha rebut o ha fet servir algun servei o ajut públic en l'àmbit dels estudis.

Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Taula 6.**Ús dels serveis d'orientació laboral municipal segons sexe, grup d'edat i àmbit territorial**

Ha rebut o ha fet servir algun servei o ajut públic en l'àmbit del treball entre la població de 15 a 34 anys. Per sexe, grup d'edat i àmbit territorial. Catalunya, 2017. Percentatge

	Servei o ajut					
	Prestació d'atur	Oficina Jove de Treball	INEM	Orientació laboral municipal	Cursos de formació ocupacional	Tallers ocupacionals
Sexe						
Home	53,3	29,7	68,2	21,0	28,7	21,4
Dona	58,4	27,7	71,1	25,5	33,3	12,1
Grup d'edat						
De 15 a 19 anys	7,7	38,7	32,1	30,4	24,2	35,4
De 20 a 24 anys	23,8	40,0	64,4	25,9	34,1	16,4
De 25 a 29 anys	65,5	28,7	76,8	22,8	30,2	17,1
De 30 a 34 anys	73,1	21,6	74,6	20,8	31,6	12,9
Àmbit territorial						
Metropolità	53,8	27,4	70,2	24,3	28,4	16,2
Comarques gironines	63,4	29,0	68,4	17,3	29,6	16,1
Camp de Tarragona	60,1	28,2	74,7	21,6	40,8	17,3
Terres de l'Ebre	57,0	34,9	73,1	22,2	42,1	22,1
Ponent i Alt Pirineu i Aran	58,6	35,1	68,8	20,6	36,2	15,7
Comarques centrals	57,3	30,0	65,1	23,8	36,6	14,9
Penedès	53,4	33,3	63,1	25,6	33,5	24,1
Total	55,8	28,7	69,6	23,2	31,0	16,8

Nota: Tots els percentatges estan calculats sobre la base de població que ha rebut o ha fet servir algun servei o ajut públic en l'àmbit del treball.

Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Paral·lelament, en el terreny europeu, per tal de garantir l'efectivitat dels serveis i programes, es posa èmfasi en la necessitat de desenvolupar indicadors que operativitzin la qualitat de l'orientació. Sultana (2008) aporta al debat reflexions sobre la qualitat en la provisió dels serveis, ja sigui des de l'òptica de l'administració, del professional o de l'usuari, i l'ELGPN mateix (2011), incorpora en el seu document de treball una proposta de paràmetres de qualitat amb un conjunt d'indicadors qualitatius i quantitius que pretenen ser útils tant des de la perspectiva dels professionals de l'orientació com dels responsables polítics en el que anomenen marc de Garantia de Qualitat (taula 7).

Taula 7.

Matriu de punts de referència i indicadors del marc de Garantia de Qualitat (GQ)

Punts de referència	Indicadors seleccionats
Participació/ implicació de persones usuàries i ciutadania	<ul style="list-style-type: none"> - Disponibilitat d'informació sobre els serveis i sobre els drets de la ciutadania. - Existeixen i s'utilitzen sistemes per obtenir retroacció de les persones usuàries. - S'utilitzen i publiquen estudis regulars de satisfacció de les persones usuàries.
Competències dels i les professionals de l'orientació	<ul style="list-style-type: none"> - Existència d'estàndards professionals definits i acceptats nacionalment/regionalment. - Sistemes de certificació/acreditació professional. - Requisits de formació i disponibilitat. - Necessitat de supervisió. - Avaluació externa de la conducta professional i utilització de mètodes adequats.
Millora del servei	<ul style="list-style-type: none"> - Existència i obligatorietat dels sistemes de garantia de qualitat. - Existència d'estàndards definits per a la prestació dels serveis d'orientació (codi ètic, metodologia, ràtio orientador-usuaris, recursos econòmics, procediments administratius, equipament informàtic, informació actualitzada, informació sobre el mercat laboral, oferta per a clients amb necessitats especials, etc.) - Desenvolupament d'un pla d'acció amb els usuaris. - Registre sobre el procés d'orientació i resultats. - Seguiment per avaluar la millora del servei i els seus resultats.

Coherència	<ul style="list-style-type: none"> - Existència d'un servei integral dirigit a persones usuàries de qualsevol edat i/o cooperació i coordinació entre els diferents organismes que ofereixen orientació. - Acord sobre uns principis comuns.
Resultats/impacte: Resultats d'aprenentatge Resultats econòmics/ mercat laboral Resultats d'inclusió social	<ul style="list-style-type: none"> - Millora significativa dels coneixements i competències dels usuaris: habilitats per a la gestió de la carrera (CMS), nivell de confiança, competències per a la presa de decisions, disponibilitat per al treball, etc. - Índexs de transició a nivells superiors d'estudis, formació o ocupació. - Reducció dels índexs d'abandonament escolar prematur. - Millora del nivell de satisfacció en els processos de col·locació de clients en els llocs de treball adequats. - Reducció de la durada de la desocupació. - Millora de l'oferta d'ocupació en relació amb la demanda. - Rendibilitat dels serveis (anàlisi de cost-benefici).

Font: *Políticas de orientación a lo largo de la vida: «Una tarea en marcha». Informe sobre el trabajo de la Red Europea sobre Políticas de Orientación a lo largo de la vida (ELGPN), 2009–2010.*

En aquest sentit, és cabdal garantir la qualitat dels programes i serveis d'orientació, amb la creació i l'ús de protocols, amb una formació i acreditació del personal orientador, així com l'existència de sistemes de coordinació i derivació eficients que acompanyin els joves a l'hora de treballar tots els elements que intervenen en el procés de presa de decisions acadèmiques i professionals.⁸

En l'apartat sobre *els resultats i l'impacte de l'acció orientadora, evidències per millorar el disseny i la implementació* d'aquest capítol s'aprofundeix en la proposta de paràmetres i indicadors d'avaluació.

.....

8. Al nostre context tenim, per exemple, la *Guía de Orientación Profesional Coordinada. Manual práctico para una orientación profesional de calidad en el ámbito educativo. 2a edición revisada y ampliada.* (2018). Barcelona: Fundación Bertelsmann, adreçada a centres educatius i orientada a sistematitzar la gestió de la qualitat de l'orientació en l'àmbit escolar.

Les competències per a la gestió de la carrera (CMS), l'apoderament de la ciutadania

Capacitar les persones per gestionar i planificar els seus itineraris d'aprenentatge i laborals, d'acord amb els seus objectius vitals, relacionant les seves capacitats i els seus interessos amb l'educació, la formació, les oportunitats d'ocupació i l'autoocupació és, sens dubte, un dels objectius principals de l'orientació (OCDE, 2004).

Per això, cal parar atenció en el concepte de *Career Management Skills* (CMS), desenvolupat inicialment en el món anglosaxó, per intentar abordar l'orientació des de l'òptica de la prevenció i l'apoderament de la ciutadania en la construcció del seu propi projecte de vida i professional.

Val a dir que, malgrat les discrepàncies entre les diferents aproximacions o recomanacions, marcs de referència, documents de consens o guies de bona pràctica sobre competències per al desenvolupament del projecte de vida i professional, totes posen l'accent a fomentar l'adquisició d'habilitats i/o competències que ajuden a buscar, seleccionar i utilitzar la informació sobre un mateix, sobre el món de la formació i del treball, així com aquelles habilitats necessàries per adoptar i dur a terme les decisions i transicions pròpies (Manzanares i Sanz [dirs.] 2016).

Les CMS incorporen tres elements clau:

- a) Àrees d'aprenentatge relacionades amb la construcció de la carrera (anomenats objectius o competències en els diferents documents) que descriuen les competències, els atributs, les actituds i els coneixements que hauria de desenvolupar la ciutadania per gestionar amb èxit el seu projecte de vida.
- b) Models d'aprenentatge, que descriuen el procés i les estratègies per tal que l'alumnat adquireixi i millori aquestes competències.

- c) Nivells d'assoliment de les competències on es descriuen els assoliments esperats en les diverses competències fins a esdevenir gestors competents de la carrera professional.

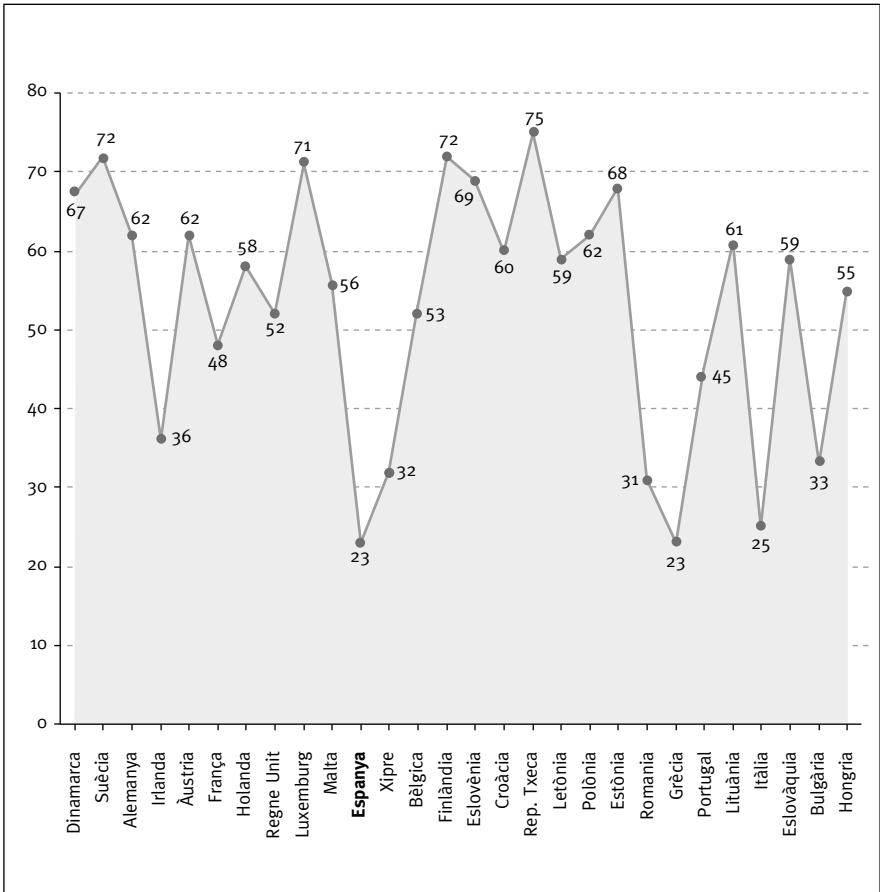
Els resultats de les diverses polítiques aplicades en el marc de les CMS han estat subjecte de diversos estudis i publicacions per part de la Comissió Europea. I precisament una de les eines desenvolupades a Europa per fer el seguiment del perfil competencial de la ciutadania ha estat la creació de l'*European Index Skill*, un indicador compost que mesura els resultats en el sistema europeu de competències (en una escala de l'1 al 100 d'assoliment competencial) tenint en compte tres subescales:

- Índex de desenvolupament de competències (*Skills development*). Aquest eix fa referència a les competències assolides per l'alumnat d'un país a partir de les tasques educatives i de formació realitzades.
- Índex d'activació de les competències (*Skills activation*). Aquest eix incorpora indicadors de transició entre la formació i el treball, així com ràtios d'activitat en el mercat laboral per diferents grups de població per identificar quins grups estan més o menys representats.
- Índex de l'encaix de competències (*Skills matching*). Aquest eix mesura el grau d'utilització de les competències assolides i fins a quin punt hi ha encaix entre les competències assolides i les demandes del mercat de treball.

Tot i que aquest índex no està específicament desenvolupat per mesurar el resultat dels sistemes d'orientació, incorpora molts dels elements necessaris per a la seva avaluació.⁹

Els resultats mostren que l'Estat espanyol es troba a la cua d'Europa tant en l'índex general (gràfic 2) com en els 3 subíndexs (gràfic 3).

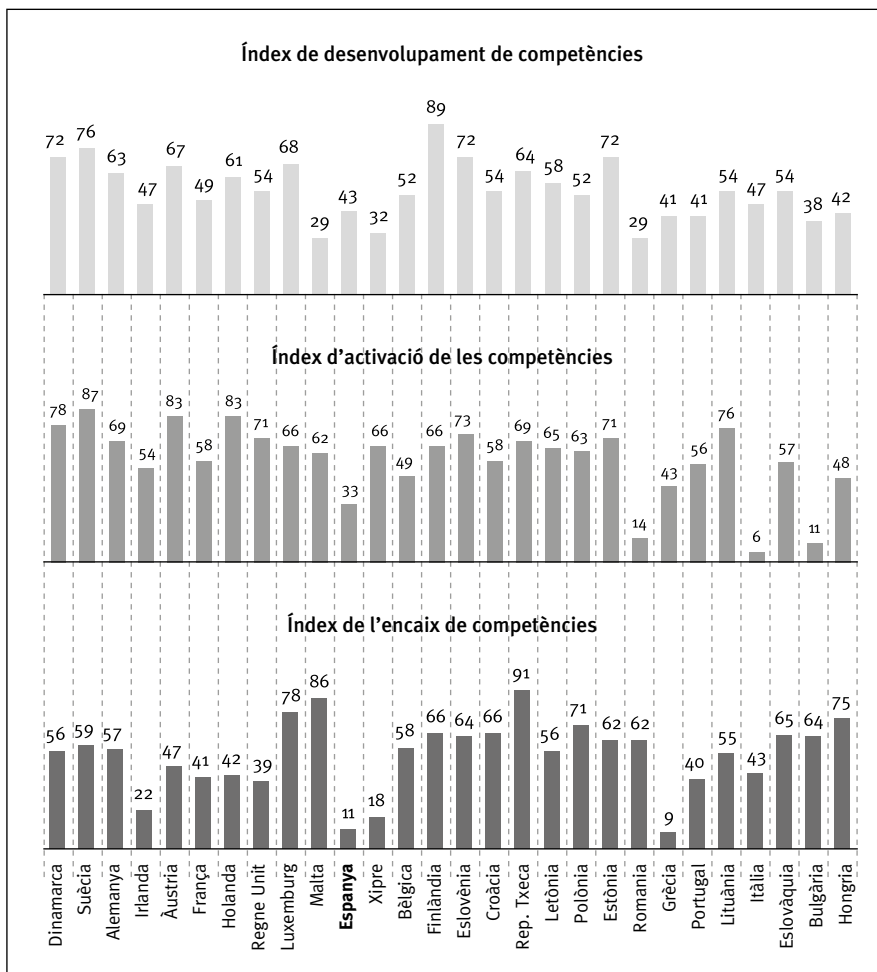
.....
 9. El detall del càlcul d'aquest índex el trobem a l'*European Skills Index across*: <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/>

Gràfic 2.**Índex European Skills segons els Estats membres el 2016**

Font: *European Skills Index*. CEDEFOP (2016).

A partir d'aquesta anàlisi, que reflecteix tota la feina de reflexió realitzada, sobretot per a la Comunitat Europea i el món anglosaxó, és quan podem constatar que l'Estat espanyol (hem de pensar que els indicadors referits a Catalunya no són gaire diferents) es troba en una situació de desavantatge clar respecte, no només dels països del nord d'Europa, sinó dels Estats membres en general, tant en la definició de polítiques, com en l'assoliment de resultats.

Gràfic 3.
Índex European Skills segons el país

Font: *European Skills Index. CEDEFOP (2016).*

Per tal d'incidir en la millora de les CMS, entre altres iniciatives, volem mencionar el projecte LE.A.DE.R (www.leaderproject.eu), cofinançat, també en aquest cas, pel programa Erasmus+ de la Unió Europea. El seu objectiu principal ha estat identificar i desenvolupar recursos i metodologies per als professionals de l'orientació per tal de promoure

l'adquisició i l'avaluació de les habilitats de gestió de la carrera professional (CMS) entre la ciutadania.¹⁰

El projecte fa una proposta de model de CMS, en defineix les dimensions i competències, i les relaciona amb recursos i aplicacions (vegeu les figures 3 i 4, a la pàgina següent).

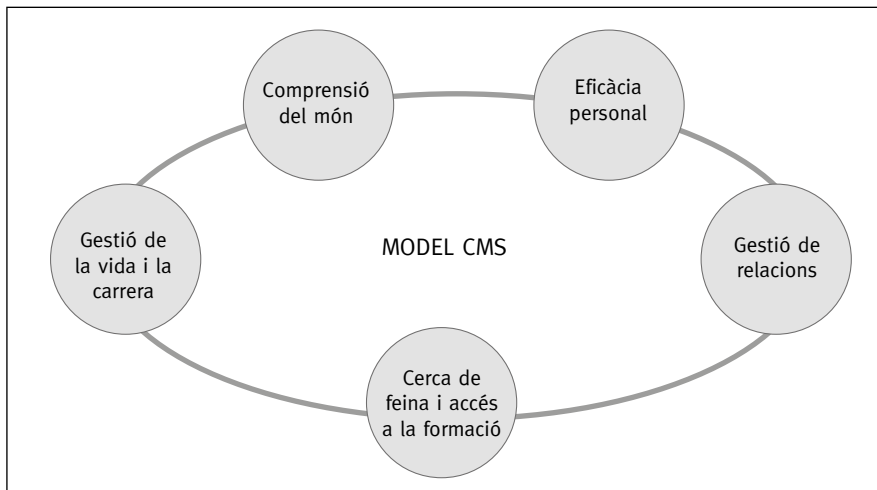
Les cinc dimensions del model són:

- Eficàcia personal: posa el focus en les competències i actituds personals que faciliten assolir metes i progressar en la carrera professional (em conec i sé què se'm dona bé; soc capaç de reflexionar sobre els meus punts forts i tenir en compte els febles; tinc una actitud positiva davant dels contratemps...).
- Gestió de relacions: posa en evidència que les nostres relacions amb els altres són un factor clau en la gestió de la carrera, especialment el fet de tenir consciència que el tipus de relació varia segons el context (interactuo amb confiança; estableixo i mantinc les meves relacions i xarxes professionals...).
- Cerca de feina i accés a la formació: posa el focus en la necessitat d'aprendre i desenvolupar les competències que permeten a l'individu obtenir oportunitats en l'àmbit de la formació i el treball (aprenc al llarg de la vida, creo oportunitats i alternatives, sé com negociar una feina o col·laboració...).
- Gestió de la vida i la carrera: se centra en les relacions entre el treball i la vida, i inclou competències que faciliten progressar de manera eficaç en la carrera professional mentre es manté un equilibri amb els objectius o compromisos personals (puc decidir i fixar els meus objectius professionals, mantinc un equilibri entre vida personal, laboral i formació...).

.....

10. El projecte LE.A.DE.R ha estat escollit com una pràctica de referència per la xarxa europea Euroguidance (<https://www.euroguidance.eu/guidance-systems-and-practice/good-practices>).

Figura 3.
Dimensions del model CMS

Font: Projecte LE.A.D.E.R.

Figura 4.
Relació de recursos

La imatge és una captura de pantalla de la pàgina web LE.A.D.E.R. La part superior mostra el menú de navegació amb opcions com HOME, PROJECT&RESULTS, CMS FRAMEWORK, E-LEARNING, GUIDELINES, NEWS i JOIN US. El contingut principal està organitzat de la següent manera:

- Àrea 1 - Personal effectiveness**
 - 1. I know who I am and what I am good at.
 - 2. I'm able to reflect on my strengths and address my weaknesses.
 - 3. I make effective decisions relating to my life, learning and work.
 - 4. I remain positive when facing setbacks and I stay positive for the future.
 - 5. I make use of technologies to develop my career
 - 6. I am able to set myself career goals
 - 7. I generate ideas that help me to achieve my goals
 - 8. I can review my skills in relation to what employers are looking for
- Pilot actions**
 - Writing a Personal Statement for Access (Mature) students (UK)
 - Let's go! Guidance actions to develop CMS to break down barriers to the labour market (ES)
 - Awareness and practices in managing CMS in guidance and students services - 1 (IT)
- Resources**
 - **Kudos software** to identify existing skills from employment opportunities and Kudos Personal Statement writing tool: <https://kudos.cascaid.co.uk>
Websites:
 - Higher Education in the UK and course search and apply: www.ucas.com
Read more
 - CMS Framework: Brief Training session
Websites:
 - Som-hi Com explicar la meua vàlua?
Read more
 - Providing information facing the JOB FINDER Platform and the capability to support the career management skills development: <https://jobfinder.uricam.it/>

Font: <http://www.leaderproject.eu/cms-framework.html#k-area-1-personal-effectiveness>

- Comprensió del món: posa en relleu que el treball i la formació estan influenciats i afectats per la situació general de la societat (conec les professions i els sectors principals; entenc com la vida, la formació i els rols a la feina canvien amb el temps...).

LE.A.DE.R també té un espai d'aprenentatge en línia per als professionals de l'orientació i un manual com a guia per a la seva aplicació.

Els resultats i l'impacte de l'acció orientadora, evidències per millorar el disseny i la implementació

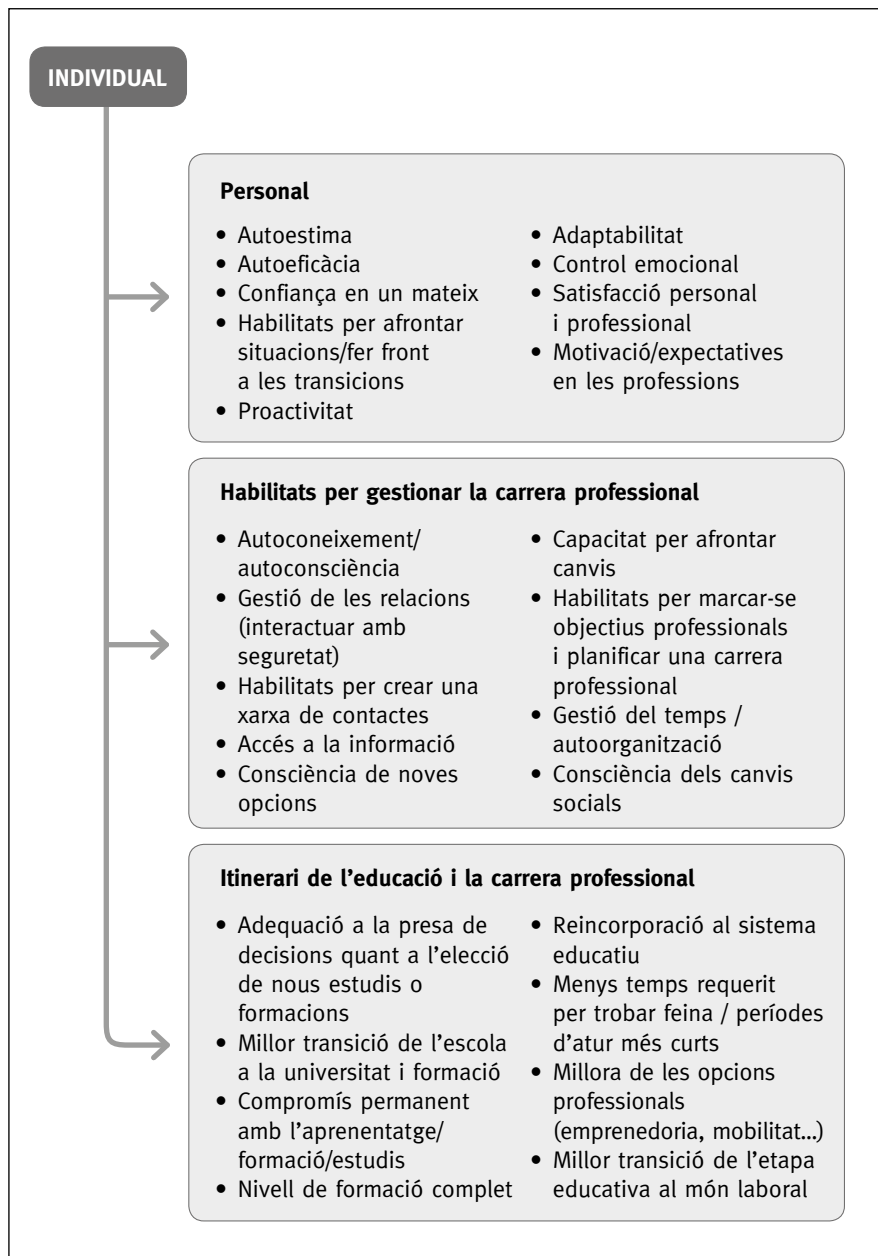
Una de les dificultats que afronta l'orientació per tenir un paper rellevant en l'agenda política del país és la insuficient evidència generada fins al moment sobre l'impacte de les diverses estratègies, serveis i programes d'orientació (ELGPN, 2014b).

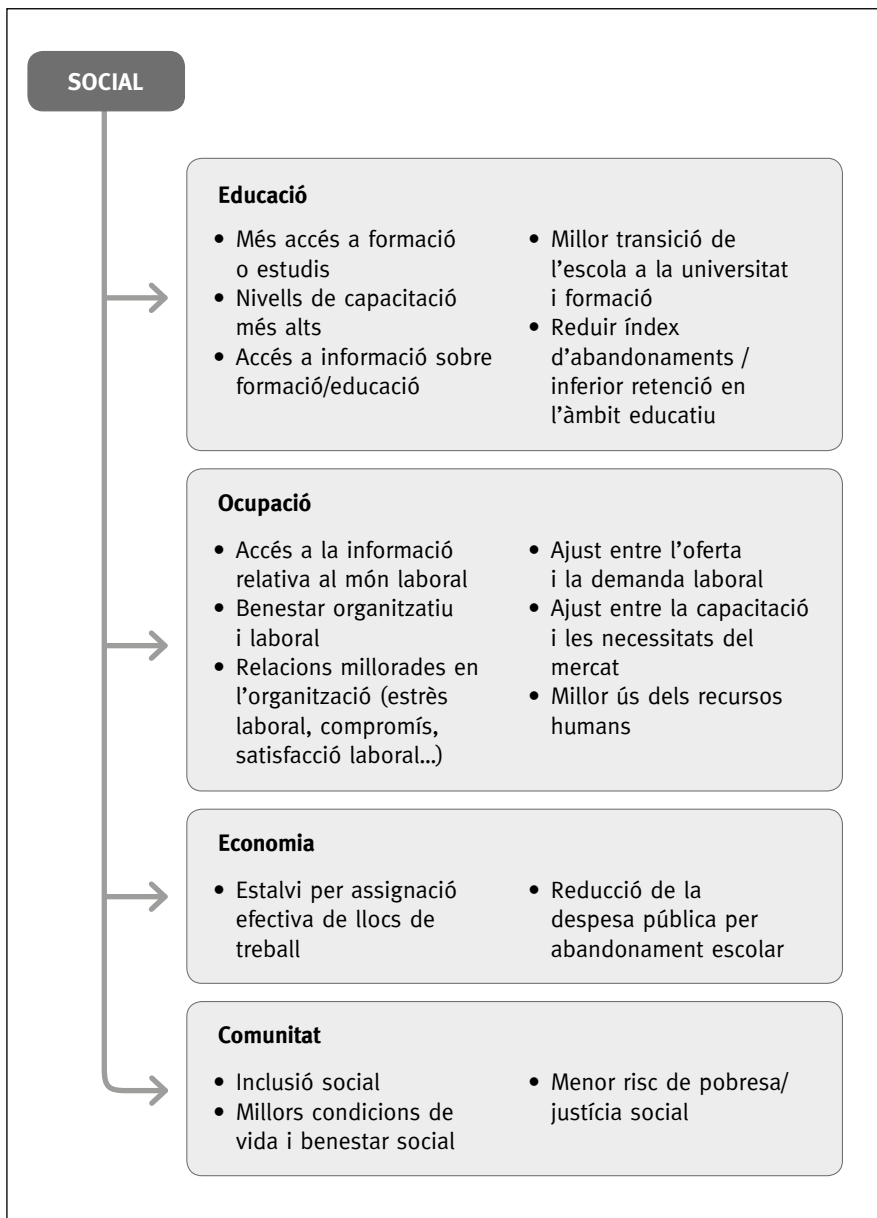
Tanmateix, cada vegada són més els esforços per conèixer l'efecte transformador de l'orientació. Iniciatives com el projecte Keyway (www.keywayproject.eu), continuïtat del projecte GuidingCities mencionat anteriorment, advoquen per aportar evidències sobre els resultats i impactes de l'acció orientadora.

Els objectius principals del projecte Keyway han estat:

- Identificar i analitzar les diverses àrees d'impacte que tenen les accions d'orientació en la vida dels ciutadans (mapa conceptual d'impacte, vegeu la figura 5, a la pàgina següent).
- Definir indicadors clau de rendiment i d'impacte basats en metodologies de consens perquè els serveis d'orientació disposin de les mesures necessàries per avaluar i valorar els serveis que presten.
- Donar suport a la valoració i optimització dels serveis d'orientació mitjançant el desenvolupament d'una guia metodològica d'indicadors clau de rendiment i impacte.

Figura 5.
Àrees d'impacte dels serveis d'orientació

També des de l'àmbit de la recerca s'estan aportant dades per enriquir el debat i oferir aprenentatges a la comunitat orientadora. Recentment la Fundació Jaume Bofill i Ivàlua han presentat l'informe *Quin impacte tenen els programes d'orientació i assessorament en els alumnes?* basat en vuit metanàlisis publicades sobre l'impacte dels programes i serveis d'orientació i assessorament a l'alumnat (Escapa i Julià, 2018).

De forma molt resumida, l'estudi destaca que els aspectes principals on s'ha identificat un impacte positiu elevat de l'acció orientadora són:

- En les actituds cap a l'aprenentatge i compromís escolar (assistència, comportament a l'aula, disciplina).
- Les habilitats educatives (escriptura, resolució de problemes...).
- L'apoderament (coneixement dels diferents itineraris, satisfacció/seguretat amb la decisió presa).
- L'autoestima i seguretat en un mateix.

El mateix informe aporta algunes conclusions molt útils per a professionals, gestors i decisors polítics:

- Les sessions individuals d'orientació tenen un efecte més elevat que les intervencions grupals però els programes que combinen les dues estratègies obtenen resultats més efectius.
- Els programes d'orientació amb un referent o coordinador amb un perfil específic d'orientador tenen més freqüentment efectes substancials.
- Els programes amb orientadors/es amb formació sobre la matèria i les tasques a desenvolupar tenen major efecte.

En aquest sentit, a casa nostra, encara tenim un llarg recorregut per endavant. Segons les conclusions de l'estudi *Impacte de l'orientació professional de joves en el desenvolupament de competències per a l'accés i la transformació del mercat laboral* (Martínez [dir.], 2015), aproximadament el 35% dels centres educatius fan majoritàriament orientació

grupals, el 25% majoritàriament orientació individual i el 40% reparteixen 40%-60% entre els dos formats.

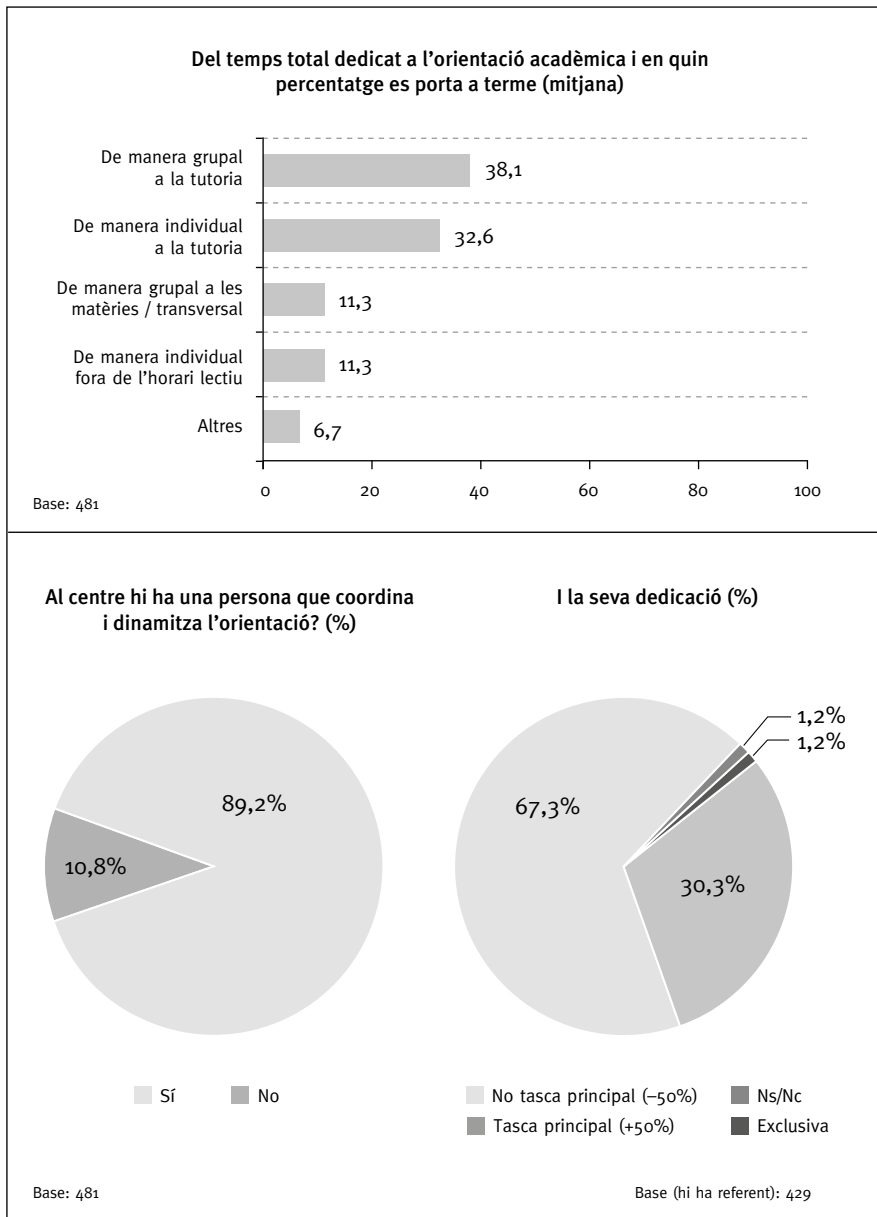
En tot allò que fa referència al perfil dels professionals de l'orientació, a la majoria de centres hi ha una persona que coordina i dinamitza l'orientació acadèmica i professional al centre (89,2%). Tanmateix, el més habitual és que aquesta no sigui la seva tasca principal (67,3%). Només a l'1,2% dels centres la persona que coordina i dinamitza l'orientació ho fa amb dedicació exclusiva (vegeu el gràfic 4, a la pàgina següent).

Si bé en el 48,1% dels centres qui coordina i dinamitza l'orientació al centre té un únic perfil (el més habitual el d'orientador/a o coordinador/a), en el 51,9% dels centres s'assenyala més d'un perfil (el més freqüent orientador/a, coordinador/a, i/o tutor/a). Almenys un de cada cinc referents en matèria d'orientació acadèmica i professional no tenen formació en psicologia, pedagogia i/o psicopedagogia (20%), com es pot comprovar al gràfic 5, a la pàgina 219.

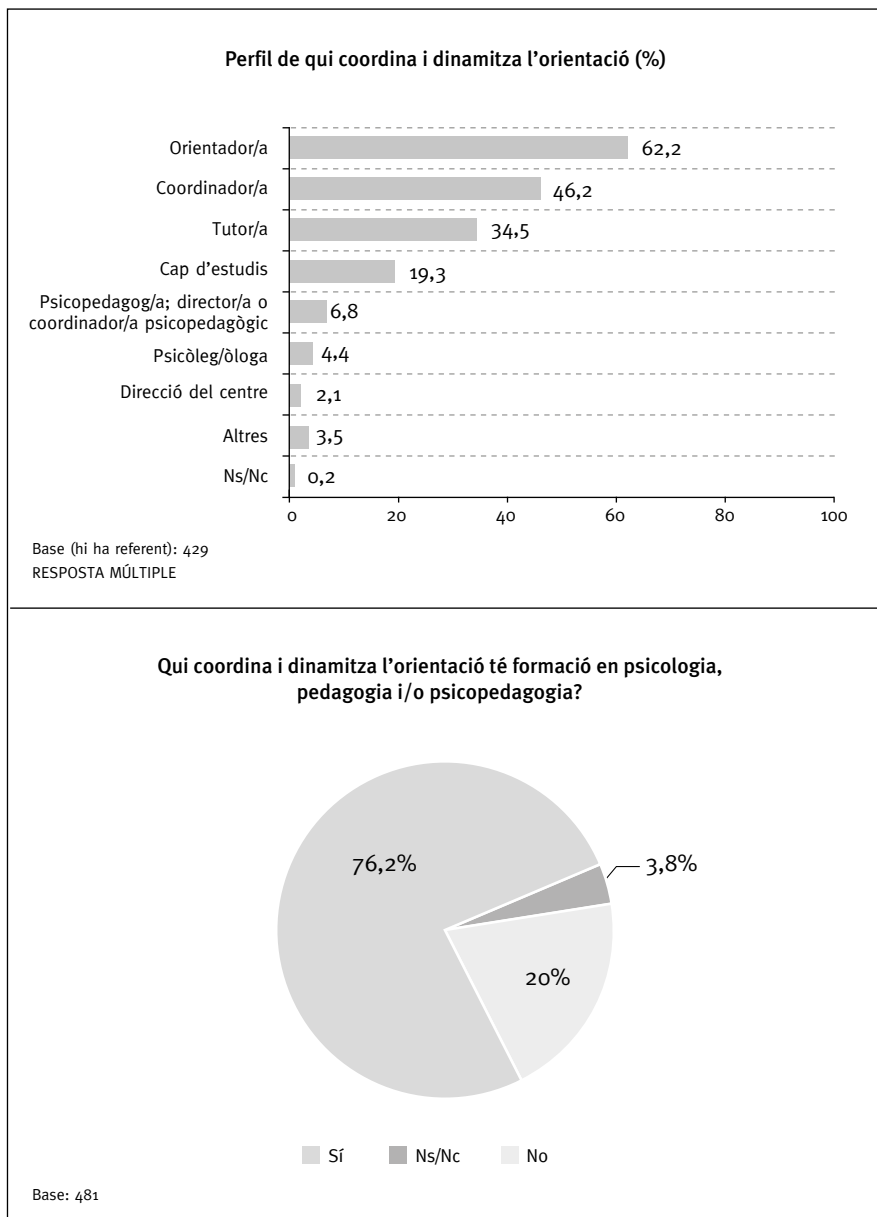
El 29,7% dels centres té un únic perfil professional que desenvolupi les tasques d'orientació (el més habitual, tutor/a o orientador/a). Per contra, el 70,3% afirma tenir més d'un perfil (el més freqüent, tutor/a, orientador/a i/o professor/a).

Només el 24,1% dels centres assenyala que totes les persones que desenvolupen la major part de l'orientació al centre tenen formació específica (vegeu el gràfic 6, a la pàgina 220). El més habitual és que la formació específica es rebí a través del Departament d'Ensenyament (73,9%).

Gràfic 4. Recursos dedicats a l'orientació acadèmica

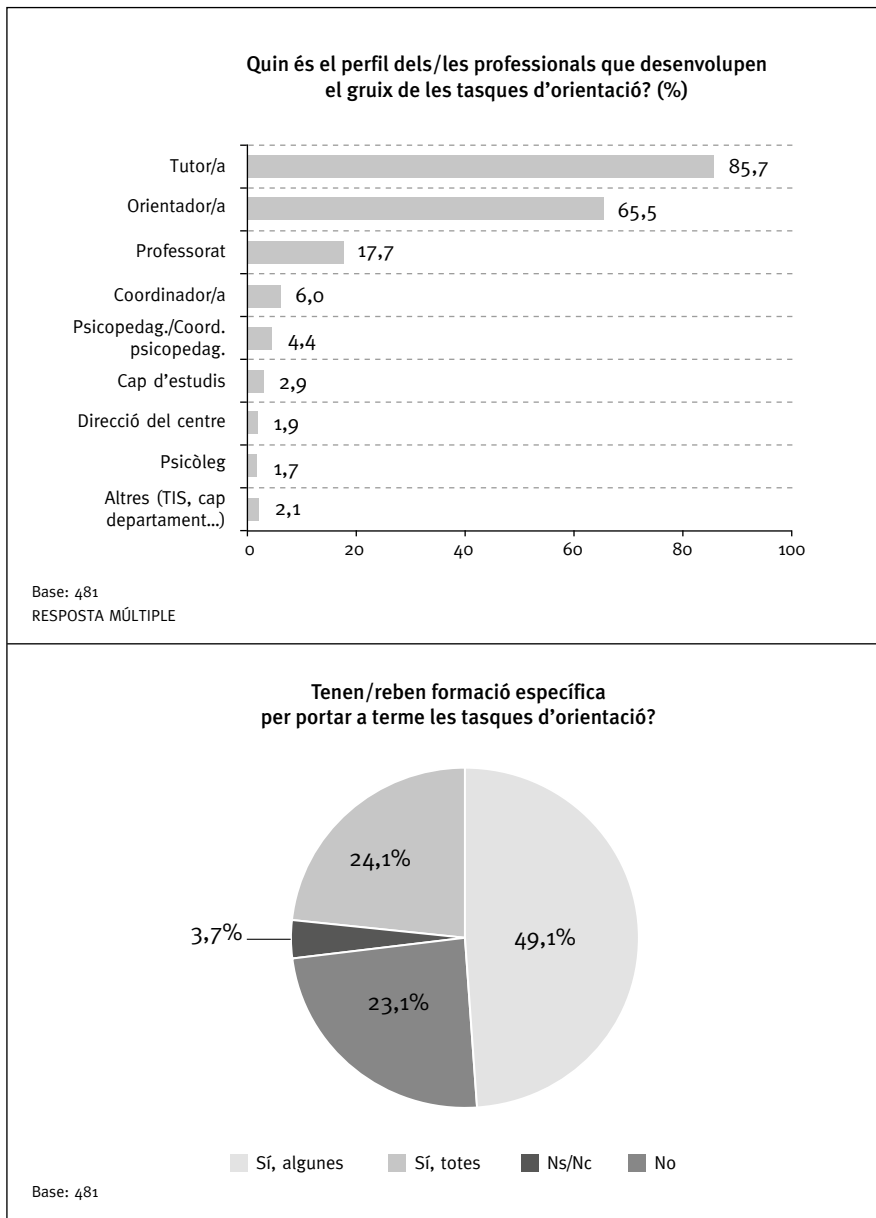
Font: Elaboració pròpia.

Gràfic 5.**Perfil de qui coordina i dinamitza l'orientació al centre**

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic 6.

Perfil dels professionals que desenvolupen les tasques d'orientació

Font: Elaboració pròpia.

Per què no avancem en orientació en el context escolar?

Amb tot, Catalunya, respecte de molts altres països de l'entorn, té molta feina per fer. Porta un llarg recorregut, dedicació i esforços de molts professionals i institucions però està avançant lentament i la reflexió que cal fer és si, avui, una societat com la nostra es pot permetre no estar actuant de forma integral per tal de garantir que l'orientació sigui un bé públic d'accés universal.

Però, per què no s'avança?

1. La manca de model i de desplegament. Tot i que al llarg dels anys diverses aproximacions normatives han fet referència específica al paper de l'orientació¹¹ i s'han endegat algunes iniciatives com el Programa d'innovació pedagògica Orientació educativa per a l'aprenentatge competencial orientador impulsat el 2018 pel Departament d'Ensenyament (RESOLUCIÓ ENS/2038/2018, de 30 d'agost) per incidir en la millora contínua de l'orientació educativa i l'acció tutorial, el cert és que la manca d'un model, definit i consensuat en l'àmbit de país, que connecti, coordini i derivi entre els diferents àmbits (educació, ocupació, joventut...), és un llast a l'hora d'aconseguir progressos significatius en matèria d'orientació.
2. L'orientació no és d'accés universal. En el context escolar, l'orientació acadèmica i professional té una presència pràcticament nul·la en l'educació primària; desigual, i sovint residual en l'educació secundària obligatòria dels joves catalans, i moltes vegades

.....

11. Per exemple la Llei d'educació de Catalunya (article 59.6, article 79.6, article 104.2c); el Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius que concreta que la tutoria i l'orientació és part de la funció docent per ser, a la vegada, l'element essencial en la tasca educativa dels centres (article 38); el III Pla general de Formació Professional a Catalunya 2013-2016 on es posa de manifest, novament, la necessitat de desenvolupar un sistema integrat d'informació i orientació professional.

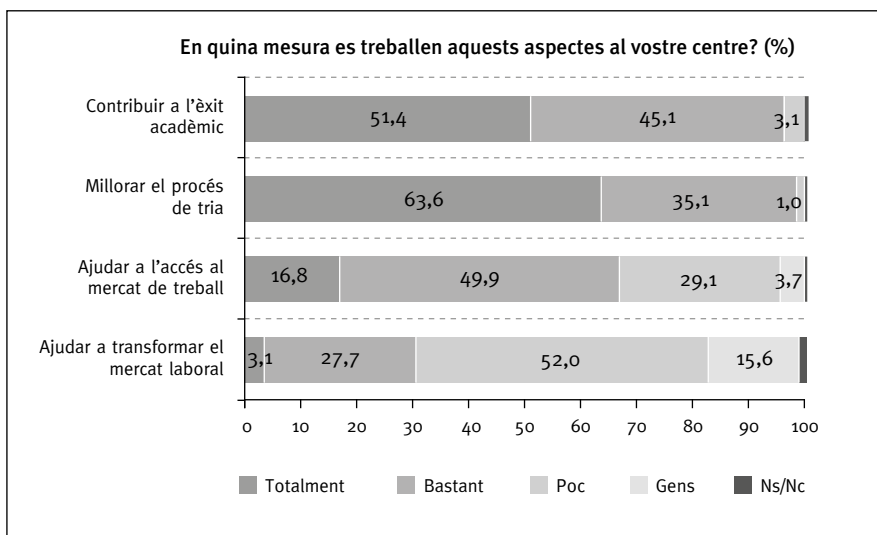
esbiaixada en l'educació secundària postobligatòria (batxillerats i formació professional).

L'orientació no és prioritària i durant molt de temps s'ha adreçat a l'alumnat amb risc d'abandonament o exclusió així com a l'alumnat amb necessitats educatives especials donat que aquest alumnat no segueix els itineraris convencionals i obliga a buscar alternatives a mida o amb una oferta habitualment insuficient. Generalment, l'alumnat que progressa adequadament, rep una atenció basada en la informació acadèmica, únicament (Martínez [dir.], 2015).

3. La visió reduccionista de l'orientació que prima la informació descriptiva i estàtica dels itineraris acadèmics és la que predomina en les activitats o programes erròniament qualificats d'orientació, en el marc del centre educatiu. L'exploració del mercat de

Gràfic 7.

Aspectes de l'orientació acadèmica que es treballen als centres

Font: Elaboració pròpia.

treball és pràcticament inexistent, així com el procés d'autoconeixement que, massa sovint, es redueix a l'administració de qüestionaris sense un acompanyament pautat per a la seva interpretació i transferència per madurar les tries, atenent a la diversitat de l'alumnat (gràfic 7).

4. L'acció orientadora se centra majoritàriament en els cursos de transició d'etapes i la pràctica més generalitzada rau en la descripció dels itineraris més immediats, amb un biaix cap a l'oferta formativa del propi centre o de l'entorn més proper.

Manca l'enfocament d'una orientació amb vocació preventiva, de procés de maduració progressiu i comprensiu, que inclogui l'exploració rigorosa de les opcions, l'eixamplament de les mires a horitzons més amplis, l'estímul de la curiositat en el descobriment d'itineraris alternatius, etc. Sol ser, en canvi, una intervenció tardana, just al punt de la transició, quan l'alumne ja està decantat i condicionat, així com pressionat pel calendari.¹²

5. La figura de l'orientador/a i les seves funcions són molt heterogènies i responen a una gran diversitat de perfils professionals (no hi ha una institucionalització de l'activitat d'orientació). El tutor/a, de forma especial, i el professorat en general assumeixen aquesta tasca però no reben una formació sistemàtica, periòdica i d'actualització per dur-la a terme.

Avui, la figura de l'orientador i les seves funcions queden diluïdes en el conjunt de l'activitat educativa. Si els equips directius no prioritzen i defineixen el seu pla d'acció en l'orientació acadèmica i professional, i l'integren de manera longitudinal en el currículum

12. Sobre aquesta qüestió vegeu el capítol de l'Anuari dedicat a les «Transicions a l'educació secundària postobligatòria a Catalunya: reptes, tensions i contradiccions» d'Aina Tarabini i Judith Jacovkis.

escolar, i per a cada curs, la tasca de l'orientador queda desdibuixada i la seva efectivitat, molt limitada.

6. Les administracions responsables i vinculades a l'orientació no estan coordinades entre elles i actuen per separat, marcant els seus àmbits específics d'actuació: treball i ocupació, educació, joventut, benestar i família, etc. D'aquesta manera, l'orientació al llarg de la vida esdevé una utopia, cap agent acompanya de forma integral la persona sinó que queda supeditada a cada Administració segons l'edat, el context, etc. I amb una manca generalitzada de coordinació entre aquestes que permeti una progressió en la gestió de la carrera pròpia, unes transicions i canvis satisfactoris i no traumàtics.

PROPOSTES PER A UNA ORIENTACIÓ TRANSFORMADORA. LES POLÍTIQUES, PALANQUES DE CANVI DEL SISTEMA

Quina aproximació a l'orientació cal adoptar? Per què ha de servir?

Amb tot, l'orientació al nostre país ha d'adoptar, sense més dilació, una aproximació universalista, que transcendeixi el centre educatiu i involucri tant les famílies com la comunitat i, de forma més sistèmica, sigui la pedra de toc d'un sistema que desplegui mesures integrals per prevenir l'abandonament escolar prematur i faciliti, en tot cas, l'accés a segones oportunitats efectives.

En definitiva, l'orientació ha de servir per garantir que tot l'alumnat de forma equitativa accedeixi, participi, continuï, progressi, i faci les transicions de manera satisfactòria durant tota la vida (Martínez i Arnau, 2015).

La coordinació i cooperació entre administracions i agents ha de permetre que la ciutadania tingui facilitat d'accés i se li garanteixi continuïtat entre els diferents serveis i programes, segons les seves condicions econòmiques, socials i educatives i les necessitats específiques que puguin tenir en cada moment i de forma granular en tot el territori.

Així doncs, l'impuls i el marc per definir una visió i un desplegament ambiciós de l'orientació com a eix vertebral del sistema educatiu ha de ser clarament una aposta de país. Tanmateix, l'articulació de les polítiques d'orientació, l'experiència internacional i també del nostre context ho avala, ha de ser pel territori i des del territori.

Com es concreta? Sobre la base de quines polítiques?

1. Definir clarament necessitats i continguts

Proposta 1. Consensuar un acord polític, estratègic de país, que incorpori, a més de l'àmbit educatiu, el de la formació i el món del treball: Acord per l'Orientació Acadèmica i Professional a Catalunya. Aquest document ha de definir l'orientació com a bé comú i com a font d'equitat entre la ciutadania.

Proposta 2. Realitzar una diagnosi sobre les necessitats de la ciutadania que permeti desenvolupar una relació de continguts i de canals, així com determinar-ne els agents implicats. Seria adient complementar aquesta diagnosi amb un procés participatiu on agents i ciutadania poguessin aportar reflexions sobre el model, els serveis i els programes d'orientació.

Proposta 3. Impulsar les xarxes per a l'orientació en els àmbits municipal i supramunicipal (amb formats diversos com ara les taules per a l'orientació, les ciutats orientadores...) amb l'objectiu d'implicar agents

i entitats i facilitar la coordinació i cooperació dels diferents col·lectius d'interès (Administració, escola, famílies, associacions, sindicats, patronals...).

Proposta 4. Definir i desplegar un sistema de qualitat dels serveis d'orientació que permeti avaluar i generar evidències sobre l'eficàcia dels diferents serveis i programes d'orientació.

2. Desenvolupar el perfil professional de l'orientador/a

Proposta 5. Definir la carrera professional dels orientadors i orientadores en el sector educatiu explicitant els coneixements, les competències, les habilitats i les xarxes professionals que han de dominar i adquirir en la fase de formació inicial i continuar i desenvolupar al llarg de la seva carrera professional.

En aquest sentit, les organitzacions professionals d'orientadors poden tenir un paper rellevant a l'hora de construir consensos, desenvolupar marcs comuns i identificar i garantir l'aplicació de pràctiques de referència.

Proposta 6. Capacitar els agents orientadors a partir d'un marc de competències pel desenvolupament professional (codi ètic,¹³ eines de l'orientador...).

En aquesta línia, en el context escolar, s'ha de garantir la formació, tant dels referents com dels que porten a terme el gruix de tasques d'orientació: tot el professorat però els tutors/es en especial, tenen un paper clau (generalista de l'orientació) a l'hora d'identificar necessitats orientadores especials i derivar a l'orientador (orientador especialista).

13. L'AIOSEP ha desenvolupat tot un contingut referent a aquesta qüestió: <http://iaevg.net/iaevg.org/IAEVG/nave1ba.html>

Proposta 7. Crear un mòdul de formació específic d'orientació adreçat als equips directius dels centres d'educació obligatòria i postobligatòria (models, recursos i eines, pràctiques de referència i perfils...).

Val a dir que incorporar la persona referent en matèria d'orientació a l'equip directiu és una pràctica que sens dubte afavoreix a visibilitzar la rellevància que aquesta té per al centre i contribueix, de manera fefaent, a introduir l'orientació al sistema per impregnar-lo.¹⁴

3. Incidir en l'accés, promovent la finestra única

Proposta 8. Cal reforçar els punts d'informació sobre orientació acadèmica i professional amb el format de finestra única i distribuïts per tot el territori per donar capillaritat a l'orientació.

Proposta 9. Desenvolupar una eina d'orientació en línia d'accés universal i gratuït que faciliti l'adquisició de les competències per a la gestió de la carrera professional (CMS) per part de l'alumnat. Garantir l'equitat en l'accés i la qualitat de les eines tecnològiques i donar suport a les persones per utilitzar-les d'una manera crítica.

Proposta 10. En el context escolar és primordial la detecció precoç i el diagnòstic de l'alumnat amb patologies associades als processos d'aprenentatge així com dels escolars en risc d'abandonament. Cal definir i compartir protocols que disposin dels recursos necessaris (professionals de suport, espais de coordinació...) per desplegar les mesures oportunes amb la implicació del centre, les famílies i altres agents de l'entorn (tècnics municipals, educació no-formal i informal...).

.....
14. En alguns centres ja s'aplica aquest tipus d'iniciativa, com a l'institut Torre Roja <https://agora.xtec.cat/iestoreroja/>.

4. *Desenvolupar un currículum d'orientació*

Proposta 11. Crear un currículum d'orientació que influeixi profundament en els continguts de totes les etapes i cursos, des de la primària a la secundària obligatòria, fins a la secundària postobligatòria. Així, de forma gradual, i amb un ventall d'activitats i accions tant individuals com grupals, cal incloure el desenvolupament de les competències per a la gestió de la carrera professional (CMS):

- Primària: presa de consciència d'un mateix. Inici del procés de l'autoconeixement i primera exploració de les professions i les ocupacions. Trencar els estereotips associats a les professions i als itineraris formatius, així com la perspectiva de gènere. Preparar la transició cap a la secundària amb totes les opcions i sense autoexclusions.
- Secundària: desenvolupament de la consciència pròpia. L'autoconeixement i la construcció de la identitat pròpia. Exploració de les oportunitats i primeres eleccions. Planificar i gestionar les transicions i els canvis. La transició cap a la formació postobligatòria implica una voluntat de continuar cap a la formació superior i, per tant, a iniciar la formació professionalitzadora.

Cal oferir opcions a l'alumnat amb risc d'abandonament o de no graduació. Començar a treballar les transicions amb experiències significatives d'orientació i ajudant l'alumnat a identificar les diferents fonts d'informació sobre els estudis i les professions i els itineraris formatius i laborals.

En aquesta etapa és bàsica la formació competencial sobre el procés de presa de decisions, estimulant l'esperit crític (aquesta competència es pot englobar en l'aprendre a aprendre).

- Secundària postobligatòria: garantir que l'alumnat rep prou experiències significatives respecte a diferents estudis i professions que li permetin identificar i avaluar les oportunitats d'aprenentatge i laborals.

En aquesta etapa, cal posar especial èmfasi en l'acompanyament en el procés de tria i en la presa de decisions sobre les transicions.

5. *Implicar els diferents agents*

Proposta 12. Promoure un grup de treball conjunt entre el sector de l'ocupació i el sector educatiu amb l'objectiu de disminuir l'abandonament escolar prematur promovent iniciatives orientadores estimulants i eficaces que facilitin als no graduats mantenir-se i/o retornar al sistema educatiu i de la formació.

El món del treball està mutant a una velocitat asincrònica amb els tempos del món educatiu i cal un termòmetre que permeti acoblar, en la mesura del possible, els dos àmbits. Impulsar, juntament amb el sector empresarial, un observatori del desenvolupament professional i les competències que permeti tenir informació actualitzada sobre els diferents perfils i la seva demanda per així definir currículums i planificar l'oferta formativa en coherència.

Proposta 13. La família és un actor clau en el procés d'orientació, l'acompanyant privilegiat que disposa d'una perspectiva pròpia i complementària a la de l'entorn educatiu. La seva és una col·laboració que no ha d'esdevenir mai un condicionant de les decisions del fill o la filla. Les habilitats educatives de la família es poden reforçar amb programes d'atenció o de formació específica.

Proposta 14. L'orientació no es desenvolupa aïlladament, el context té un pes rellevant. I més enllà de l'entorn escolar en què es dona l'educació formal, l'infant i el jove participen d'un entorn educatiu no-formal i informal que els proposa contínuament reptes i que els interpel·la a transferir-ne les experiències. L'activitat extraescolar de música, de plàstica o esportiva, juntament amb les sortides de l'esplai o l'agrupament, són un extraordinari banc de proves per descobrir i fonamentar decisions i transicions.

6. Garantir el finançament i la voluntat política

Proposta 15. Evidentment, totes aquestes propostes necessiten un nivell adequat de finançament per garantir-ne el desplegament. Aquest pot ser de diferent índole, segons la mesura a desenvolupar: algunes requereixen noves línies de finançament, d'altres impliquen promoure l'eix de l'orientació en línies amb un pressupost ja existent, en altres casos les propostes es poden arribar a impulsar mitjançant la col·laboració pública-privada i algunes accions no requereixen pressupost adicional.

Això sí, totes, totes les propostes, requereixen un element essencial que sovint ha mancat: voluntat i prioritització de l'orientació com a repte de país per part dels responsables polítics, més enllà de colors i estructures administratives.

BIBLIOGRAFIA

BAUMAN, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press.

BECK, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. Londres: SAGE Publications.

CEDEFOP (2016). *European Skills Index*. Recuperat de: <https://skills-panorama.cedefop.europa.eu/en/indicators/european-skills-index>

COMISSIÓ EUROPEA (2014). *Special Eurobarometer 417*. Recuperat de: http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_417_en.pdf

CONSELL DE LA UNIÓ EUROPEA (18 de maig de 2004). *Resolució de la Comissió Europea sobre l'enfortiment de les polítiques, sistemes i pràctiques en matèria d'orientació permanent a Europa*. Recuperat de: <http://www.todofp.es/en/dam/jcr:8adb7539-7692-4f26-b667-1d297deado7f/council-resolution2004es-pdf.pdf>

CONSELL DE LA UNIÓ EUROPEA (2008). Resolució del Consell de Ministres sobre l'orientació al llarg de la vida (2008). Recuperat de: <http://www.todofp.es/en/dam/jcr:2444de6d-e80e-4353-930c-a28foo3a7124/resolution-on-lguidance---lll21-nov-o8-pdf.pdf>

CONSELL DE LA UNIÓ EUROPEA (2011). *Council conclusions on the role of education and training in the implementation of the Europe 2020 strategy*. Council of the European Union (2011/C 70/01). Recuperat de: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:070:0001:0003:EN:PDF>

ELGPN (2011). *Políticas de orientación a lo largo de la vida: «Una tarea en marcha»*. Informe sobre el trabajo de la «Red Europea sobre Políticas de Orientación a lo largo de la vida», 2009–2010. Recuperat de: http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/spanish/es_elgpn-short-report-2009-2010/view

ELGPN (2014a). *Glossary*. Recuperat de: <http://www.elgpn.eu/glossary>

ELGPN (2014b). *The Evidence Base on Lifelong Guidance. A guide to key findings for effective policy and practice*. Recuperat de: <http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no-3.-the-evidence-base-on-lifelong-guidance/>

ELGPN (2015). *A report on the work of the European lifelong guidance policy network 2007–15*. Recuperat de: <http://www.elgpn.eu/publications/elgpn-summative-report-2007-2015>

ESCAPA, S. i JULIÀ, A. (2018). *Quin impacte tenen els programes d'orientació i assessorament en els alumnes?* Col·lecció «Què funciona en educació», núm. 12. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Recuperat de: <https://www.fbofill.cat/publicacions/quin-impacte-tenen-els-programes-dorientacio-i-assessorament-en-els-alumnes>

FUNDACIÓN BERTELSMANN (2018). *Guía de Orientación Profesional Coordinada. Manual práctico para una orientación profesional de calidad en el ámbito educativo. 2a edición revisada y ampliada*. Barcelona: Fundación Bertelsmann.

- GENERALITAT DE CATALUNYA (2009). Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació. Recuperat de: http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/normativa/normativa-educacio/lec_12_2009.pdf
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2010). Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius. Recuperat de: https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=545262&action=fitxa
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). Programa d'innovació pedagògica Orientació educativa per a l'aprenentatge competencial orientador (Resolució ENS/2038/2018, de 30 d'agost). Recuperat de: <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7700/1693187.pdf>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. CONSELL CATALÀ DE FORMACIÓ PROFESSIONAL (2013). III Pla general de Formació Professional a Catalunya 2013-2016. Recuperat de: http://consellfp.gencat.cat/web/.content/home/consellcataladfp/arees-actuacio/iii-pla-general-FP-2013-2016/iii_pla_general_fp_cat.pdf
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES (2017). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Recuperat de: http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/joventut/observatori_catala_de_la_joventut/enquesta_joventut_Catalunya/publicacions/
- MANZANARES MOYA, A. i SANZ LÓPEZ, C. (dirs). (2016). *Orientación profesional. Fundamentos y estrategias*. (2016). Ciudad Real: Universitat de Castella-La Manxa.
- MARTÍNEZ, M. i ARNAU, L. (2015). *Després de l'ESO què puc fer? Diagnosi i propostes per a l'orientació educativa de 12 a 16 anys*. Col·lecció «Informes Breus». Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- MARTÍNEZ, M. (dir.) i IFIHP, EDUCAWEB i DEP Institut (2015). *Impacte de l'orientació professional de joves en el desenvolupament de competències per a l'accés i la transformació del mercat laboral (projecte Recercaixa)*.
- MCCARTHY, J. (2018). *Some Reflections on Policies and Systems for Lifelong Guidance 2018*. Conferència, Premis Educaweb 2018.

OBSERVATORI DONA, EMPRESA I ECONOMIA DE LA CAMBRA DE COMERÇ DE BARCELONA (2017). Indicador d'igualtat de gènere 2017. Recuperat de: <http://www.donaempresaeconomia.org/indicador-digualtat-de-genere-informe-de-resultats-2017/>

OCDE, Direcció General d'Educació i Cultura (2004). *Orientación profesional: Guía para responsables políticos*. Recuperat de: <http://www.oecd.org/education/innovation-education/34529291.pdf>

PUIG, M. (autor) i VILALTA, J. M. (dir.) (2015). *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015. Abandonament escolar prematur: més pull que push*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Recuperat de: https://www.fbofill.cat/sites/default/files/RepteseducacioCatalunya.Anuari2015_041016.pdf

SIGELMAN, M. (2017). *Skills, not jobs. Skills, not jobs cracking the genome of the JOB MARKET*. Recuperat de: <https://slideplayer.com/slide/12264830/>

SULTANA, R. G. (2008). *From policy to practice. A systemic change to lifelong guidance in Europe*. CEDEFOP Panorama Series, núm. 149.

Webs de referència

- Aiosp: <http://iaevg.net/iaevg.org/IAEVG/nave1ba.html>
- European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP): <http://www.cedefop.europa.eu/es>
- European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN): <http://www.elgpn.eu/>
- European Training Foundation (ETF): <https://www.etf.europa.eu/en>
- Guiding Cities: <http://www.guidingcities.eu/ca/>
- Institut Torre Roja: <https://agora.xtec.cat/iestorreroja/>
- International Centre for Career Development and Public Policy (ICCDPP): <https://www.iccdpp.org/>
- Keyway project: www.keywayproject.eu
- LE.A.DE.R project: www.leaderproject.eu
- Premis Educaweb: www.educaweb.cat/premis/

Relació de participants al seminari

Montserrat Oliveras, Josep Lluís Segú i Laia Gall.

- Ana Alós, Diputació de Barcelona
- Juanjo Juárez, Fundación Bertelsmann
- Màrius Martínez, Universitat Autònoma de Barcelona

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

LA NOVA RELACIÓ EDUCATIVA I LA DINÀMICA DE LA INNOVACIÓ: DOS EIXOS CRÍTICS DE LA TRANSFORMACIÓ EDUCATIVA ACTUAL

Jordi Riera

17

L'autèntic dilema

19

L'eix de la nova relació educativa: temps, contingut i forma

24

Temps: de Cronos a Kairós, el canvi necessari
en el temps d'educar

26

Contingut de la relació: de la fragmentació del
saber i l'acumulació de continguts, al connectivisme
i les competències

31

Forma de la relació: de la relació educativa
a l'educació relacional

41

L'eix de les noves dinàmiques de la innovació educativa

46

Els tres nivells de la innovació educativa, posant el focus
en els àmbits institucionals: de la insularitat
a la dinàmica sistèmica

47

Els tres nivells de la innovació educativa, posant el focus
en l'aprenentatge i la innovació: de la insularitat
a l'ecosistema d'aprenentatge

56

A la cruïlla dels dos eixos: deu reptes específics seleccionats per a l'any 2018

63

Bibliografia

77

**1. DE L'APRENDRE PER SER AVALUAT A L'AVALUACIÓ PER APRENDRE:
PERSPECTIVES I PROSPECTIVES**

Carles Monereo

81

Introducció: l'impacte de l'avaluació en els processos
d'aprenentatge i ensenyament 83

Avaluar competències: estat de la qüestió 90

L'avaluació de competències en
l'ensenyament obligatori 92

Projectes i eines rellevants d'avaluació competencial 94

**Iniciatives i mesures per promoure la competència
avaluadora dels docents** 101

Avaluar processos i productes subseqüents 102

Promoure la metaavaluació 104

La qualitat de la retroalimentació 108

**Mesures per promoure l'avaluació de competències
en l'àmbit de centre i del sistema educatiu** 112

Mesures en l'àmbit de centre 113

Mesures en l'àmbit del sistema educatiu 115

Bibliografia 123

**2. EDUCACIÓ I TECNOLOGIA. POLÍTIQUES PÚBLIQUES I QUALITAT:
DIMENSIONS PRIORITÀRIES PER A UN ÚS EFICIENT**

Mercè Gisbert i Miquel Àngel Prats

129

Introducció 131

**El repte de la societat i l'educació digital de la ciutadania
(Digital Citizenship Education)** 134

Un context digital en canvi continu: la revolució 4.0 134

Reptes de la revolució 4.0 en l'àmbit educatiu 137

Perfil del ciutadà digital i competències associades 141

Els indicadors dels informes internacionals 146

Una mirada a les polítiques públiques a Catalunya al voltant del repte de la societat i l'educació digital de la ciutadania	155
Catalunya davant del repte de la societat digital	155
Indicacions i propostes generals per a polítiques públiques d'aplicació de la tecnologia a l'educació	166
Sis recomanacions de política pública de base sociodigital	169
La recerca i l'avaluació com a base documental de totes les propostes de polítiques públiques en educació i tecnologia	173
Bibliografia	175

3. L'ORIENTACIÓ, UN REPTE DE PAÍS

<i>Montserrat Oliveras, Josep Lluís Segú i Sílvia Amblàs</i>	181
Per què l'orientació ha de ser a l'agenda política?	183
Europa ens diu que l'orientació és un bé públic que hauria de ser d'accés universal	186
La cooperació i coordinació dels sistemes d'orientació	189
L'accés i la qualitat dels serveis i programes, clau per garantir l'equitat	200
Les competències per a la gestió de la carrera (CMS), l'apoderament de la ciutadania	207
Els resultats i l'impacte de l'acció orientadora, evidències per millorar el disseny i la implementació	213
Per què no avancem en orientació en el context escolar?	221
Propostes per a una orientació transformadora.	
Les polítiques, palanques de canvi del sistema	224
Quina aproximació a l'orientació cal adoptar? Per què ha de servir?	224
Com es concreta? Sobre la base de quines polítiques?	225
Bibliografia	230

4. TRANSICIONS A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA POSTOBLIGATÒRIA A CATALUNYA

Aina Tarabini i Judith Jacovkis

235

**Introducció: transicions a l'educació postobligatòria
i desigualtats** 237

**Contextualització: transicions educatives
i desigualtats a Catalunya** 239

**El model d'educació secundària postobligatòria:
sistema, oferta i orientació** 247

L'estructura de l'educació secundària postobligatòria:
dos itineraris de valor diferent i desigual 248

La planificació de l'oferta de l'educació
secundària postobligatòria 256

L'orientació de les trajectòries formatives
dels joves 263

**Models de referència per a un model d'educació
postobligatòria en clau d'equitat** 271

Connexions entre l'itinerari acadèmic
i el professional 272

Model territorial de la formació professional 274

Tipus de relació educació-empresa 276

Estratègies d'orientació i acompanyament 278

**Criteris de política pública per a un model d'educació
secundària postobligatòria** 280

Planificació 280

Oferta 283

Orientació 284

Conclusions 285

Bibliografia 289

5. EL CENTRE COM A EIX DE LA MILLORA DEL SISTEMA EDUCATIU	291
<i>Joan Badia</i>	
Introducció	293
Reformes educatives i canvi i millora del sistema	296
Per què és important ocupar-se dels centres educatius?	297
Una mirada als nostres centres educatius	299
Què hem après dels intents de reforma? Una visió internacional	304
Conclusions (provisionals) dels moviments de la millora dels centres educatius	314
El canvi en els centres	317
Procés i dificultats del canvi	317
Com s'inicia el canvi educatiu en un centre?	321
Bases per a una proposta de millora amb els centres com a eix	323
L'aprenentatge dels alumnes, missió fonamental de l'escola	323
Capacitar els centres educatius: pràctica reflexiva, avaluació interna i comunitat professional d'aprenentatge	325
El lideratge, peça clau per a la millora de l'aprenentatge i per a la construcció de capacitats del centre	335
Les xarxes, un element clau i actual per a la millora dels centres	338
Propostes finals	343
Bibliografia	349
6. CLAUS PER REPENSAR EL PAPER DE LES FAMÍLIES DINS LA COMUNITAT EDUCATIVA	355
<i>Marta Comas</i>	
Introducció	357
Anàlisi de la participació de les famílies en el sistema educatiu català: estat de la qüestió	359

L'escola en l'engranatge de la reproducció social	359
Què esperen els docents de les famílies?	362
Com participen les famílies a les escoles catalanes?	366
L'AMPA, escola de ciutadania	372
Polítiques públiques que regulen la participació de les famílies	375
Prevalença d'una promoció de la participació familiar centrada en la parentalitat positiva	379
Requisits per a una escola democràtica	381
Unes propostes de millora democràtica focalitzades a cada context i amb la corresponsabilitat de totes les parts	385
Recapitulant: tres principals reptes de millora	385
Objectius i mesures possibles per a la millora de la participació de les famílies a l'escola	387
Bibliografia	392

7. LES POLÍTIQUES EDUCATIVES D'ATENCIÓ ALS CENTRES ESCOLARS SOCIALMENT DESAFAVORITS: ANÀLISI I PROPOSTES

Xavier Bonal i Marcel Pagès **395**

Introducció 397

Una revisió de models internacionals de polítiques educatives d'acció prioritària 399

Els precedents de les polítiques d'educació prioritària als EUA 400

El Regne Unit: de la implicació comunitària a l'aliança publicoprivada 401

França: una política territorial amb efectes adversos i limitats 403

Portugal: una política d'intervenció territorial contra l'abandonament escolar 405

Un breu recorregut per les polítiques d'atenció als centres escolars desfavorits a Catalunya 407

Primera etapa: el programa d'educació compensatòria 407

Segona etapa: el Pla per a la Llengua i la Cohesió Social 412

Tercera etapa: l'atenció als centres desafavorits en el marc de la LEC	414
Anàlisi de la situació actual dels centres de màxima complexitat a Catalunya	419
El nou sistema de classificació de la complexitat social dels centres	420
Una fotografia dels centres de màxima complexitat social a Catalunya	423
Propostes per a un política d'atenció als centres socialment desafavorits	430
Objectius i principis orientadors d'una política educativa adreçada als centres socialment més desafavorits	431
Propostes	436
Bibliografia	442
8. XARXES DE CORRESPONSABILITAT SOCIOEDUCATIVA: UN NOU REPTE PER A LA GOVERNANÇA DEL SISTEMA EDUCATIU <i>Jordi Longás i Mireia Civís</i>	447
Emergència d'un nou paradigma en educació	449
Corresponsabilitat educativa: un camí per recórrer amb accent comunitari	455
Xarxes socioeducatives avui	460
Una nova proposta de governança socioeducativa	473
Idees per avançar a Catalunya	477
Bibliografia	485
9. DE LA FORMACIÓ INICIAL A LA PROFESSIÓ DOCENT: LA INDUCCIÓ A LA DOCÈNCIA <i>Miquel Martínez i Ana Marín</i>	491
Introducció	493
Anàlisi i diagnòstic sobre el repte	496

La inducció, a primera línia dels problemes educatius contemporanis	497
Què és «inducció» i com s'enfoca?	499
Més enllà de la inducció com a programa de suport al professorat novell	504
Requisits dels programes de preparació del professorat	506
Benchmarking de referents internacionals	508
França	509
Alemanya	511
Anglaterra	514
Estònia	516
Propostes per avançar cap a l'acreditació docent mitjançant un procés d'inducció	518
Propostes envers la formació inicial com a primera fase del desenvolupament professional del docent	518
Proposta d'un període d'inducció per a l'acreditació docent com a segona fase del desenvolupament professional	522
Consideracions i proposta d'accions a curt termini	528
Bibliografia i recursos	531
10. LA RECERCA EDUCATIVA, TAMBÉ AL SERVEI DE LES ESCOLES. MODELS EMERGENTS PER A LA MILLORA DE L'IMPACTE DE LA RECERCA EDUCATIVA	
<i>Xavier Martínez-Celorio</i>	537
Introducció	539
La recerca educativa a examen: resultats i singularitat epistemològica	544
Temes, contribucions i externalitats de la recerca educativa	544
La singularitat de la recerca educativa envers altres ciències	547

La recerca educativa: resultats discrets i oportunitats	550
El feble reconeixement institucional de la recerca educativa a Catalunya	550
Un balanç internacional de resultats discrets en recerca educativa	552
Modalitats de relació entre recerca i pràctica: obstacles i oportunitats	555
Models emergents per vincular la recerca i la pràctica educativa	559
Cap als models de relació i sistemes integrats	559
El repte de la mobilització del coneixement: exemples internacionals i una referència a Catalunya	561
Propostes per impulsar un ecosistema català de recerca educativa	567
Per una agenda política d'R+D+I educativa: objectius	567
Per un enfocament sistèmic de l'R+D+I educativa: funcions i principis rectors	569
Per on comencem?: decisions operatives	574
Bibliografia	577
EPÍLEG	
<i>Jordi Riera</i>	583
Reflexió final	606

La col·lecció «Polítiques» és la col·lecció de referència de la Fundació Jaume Bofill. S'hi publiquen les recerques i els treballs promoguts per la Fundació amb més rellevància social i política. Les opinions que s'hi expressen corresponen als autors.

© Fundació Jaume Bofill, 2019
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
<http://www.fbofill.cat>

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons de **Reconeixemen-CompartirIgual (by-sa)-Internacional**. Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals cal fer-la amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill estan disponibles per a descàrrega al web: www.fbofill.cat

Capítol de mostra Edició no venal

Primera edició: juny de 2019

Autoria: Jordi Riera (director), Sílvia Amblàs, Joan Badia, Xavier Bonal, Mireia Civís, Marta Comas, Mercè Gisbert, Judith Jacovkis, Jordi Longás, Ana Marín, Miquel Martínez, Xavier Martínez-Celorrío, Carles Monereo, Montserrat Oliveras, Marcel Pagès, Miquel Àngel Prats, Josep Lluís Segú i Aina Tarabini

Edició: Fundació Jaume Bofill
i Bonal·letra Alcompàs
Coordinació tècnica: Natàlia Llorente
Coordinació editorial: Anna Sadurní
Direcció àrea de recerca: Mònica Nadal
Cap de projectes: Miquel Àngel Alegre

Disseny de la col·lecció: Martí Abril
Disseny de la coberta: Amador Garrell
Fotografia de la coberta: Lluís Salvadó
Maquetació: Mercè Montané

ISBN: 978-84-947887-5-8

DL: B 16075-2019

Impressió: ServicePoint FMI, SA

L'*Anuari 2018* de la Fundació Jaume Bofill analitza un seguit de reptes clau de l'educació a Catalunya i planteja algunes de les qüestions prioritàries en matèria de política educativa per tal d'aconseguir un sistema de qualitat i amb equitat.

Estructurat en deu capítols, l'*Anuari* aprofundeix en temes clau com l'avaluació competencial, la tecnologia en educació, l'orientació i les transicions durant l'etapa escolar, el rol del centre educatiu i el paper de les famílies, els centres escolars socialment desafavorits, les xarxes de corresponsabilitat educativa, la formació inicial del professorat i la recerca educativa al servei de les escoles.

L'*Anuari* inclou un seguit de propostes d'acció en els diversos reptes estudiats que configuren una agenda per a la transformació educativa del nostre país. *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018* està dirigit per Jordi Riera, i té la col·laboració de disset experts en les distintes matèries i àmbits del sistema educatiu.